

LIETUVOS RESPUBLIKOS VALSTYBĖS KONTROLĖ

VALSTYBINIO AUDITO ATASKAITA DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS SOCIALINĖS APSAUGOS IR DARBO MINISTERIJOJE ATLIKTO FINANSINIO (TEISĖTUMO) AUDITO REZULTATŲ

2011 m. gegužės 27 d. Nr. FA-P-10-8-41
Vilnius

Auditas atliktas, vykdant pavedimą 2010-06-21 Nr. P-10-8

Auditą atliko valstybinių auditorių grupė:
Gražina Blaškevičienė (grupės vadovė)
Rasa Garnevičienė
Rasa Guobienė

Auditas pradėtas 2010-06-21
Auditas baigtas 2011-05-

Su valstybinio audito ataskaita galima susipažinti
Valstybės kontrolės interneto puslapyje
adresu www.vkontrole.lt

TURINYS

Santrauka	3
Įžanga	5
Audito apimtis ir metodai	6
Pastebėjimai, išvados, rekomendacijos	8
1. Pastebėjimai dėl buhalterinės apskaitos ir biudžeto vykdymo ataskaitų rinkinio duomenų	8
1.1. Dėl Europos socialinio fondo agentūrai skirtų lėšų	8
1.2. Dėl pavaldžių įstaigų apskaitos ir biudžeto vykdymo ataskaitų	10
2. Pastebėjimai dėl valstybės turto ir lėšų valdymo, naudojimo, disponavimo jais teisėtumo	13
2.1. Dėl lėšų, skirtų savivaldybėms išmokoms administruoti, naudojimo teisėtumo	13
2.2. Dėl lėšų, skirtų Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybai išmokoms administruoti, naudojimo teisėtumo	16
2.3. Dėl jaunimo organizacijoms skirtų lėšų naudojimo ir atsiskaitymo	18
3. Kiti pastebėjimai dėl ministerijai pavaldžių įstaigų veiklos	21
3.1. Dėl pavaldžių įstaigų darbuotojų darbo apmokėjimo	21
3.2. Dėl išmokų iš Vaikų išlaikymo fondo administravimo	24
4. Pastebėjimai dėl Užimtumo fondo	25
5. Vidaus kontrolės sistemos įvertinimas	27
6. Rekomendacijos	29
Priedai	30

SANTRAUKA

Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos valstybinio audito ataskaitoje pateikiame ministerijoje ir pavaldžiose įstaigose audito metu nustatytus neatitikimus dėl valstybės lėšų naudojimo teisėtumo, klaidas ir neatitikimus, turinčius įtakos apskaitos tvarkymui ir biudžeto vykdymo ataskaitų teisingumui.

Ministerija, skirdama asignavimus Europos socialinio fondo agentūrai programai vykdyti, nepagrindė agentūros veiklos finansavimui skirtų lėšų poreikio detaliais skaičiavimais, skirdama lėšas nenurodė detalaus lėšų paskirstymo pagal ekonominę paskirtį ir nepareikalavo atsiskaitant už lėšų panaudojimą pateikti išlaidas pagrindžiančius dokumentus. Taip pat nepareikalavo tinkamo atsiskaitymo iš Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos, panaudojusios biudžeto lėšas išmokų iš valstybės biudžeto administravimui.

Audito metu nustatėme, kad Valstybinio socialinio draudimo fondo valdyba ir dalis savivaldybių administracijų, išmokoms mokėti panaudojusios mažiau biudžeto lėšų, nei buvo skirta, atitinkamai nesumažino administravimui skirtos lėšų sumos, todėl, viršydamos ministro įsakymais nustatytus procentinius administravimo išlaidų dydžius, išmokų, kurių faktiškai nemokėjo, administravimui panaudojo 287,1 tūkst. Lt biudžeto asignavimų.

Ministerijai pavaldžios įstaigos, pasikeitus biudžetinių įstaigų apskaitos politikai pagal VSAFAS reikalavimus, ilgalaiķį turtą, įsipareigojimus ir pajamas apskaitė, nesivadovaudamos VSAFAS nuostatomis, taip pat nesilaikė kitų teisės aktų, tvarkydamos apskaitą ir sudarydamos Biudžeto vykdymo ataskaitas.

Ministerijai pavaldi įstaiga Jaunimo reikalų departamentas, pervedęs lėšas jaunimo organizacijoms projektams vykdyti, nepareikalavo, kad šios organizacijos laiku atsiskaitytų už lėšų panaudojimą ir netaikė joms sutartyse numatytų sankcijų, laiku neatsiskaičius už lėšų panaudojimą. Lietuvos jaunimo organizacijų taryba, gavusi biudžeto lėšas programai vykdyti, 13,2 tūkst. Lt skirtų asignavimų panaudojo nenumatytais išlaidoms dengti.

Audito metu nustatėme ir kitų dalykų, kurie nedaro įtakos mūsų nuomonei, tačiau, manome, yra svarbūs.

Ministerija suplanavo deficitinį Užimtumo fondą, nesilaikydama teisės aktų nuostatų, po to patikslino šio fondo sąmatą, numatydama didesnes Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos pervedamas nedarbo socialinio draudimo lėšas, nei patvirtinta Valstybinio socialinio draudimo fondo biudžeto 2010 metų rodiklių patvirtinimo įstatyme, ir nurodė valdybai pervesti Užimtumo fondui 223,4 mln. Lt daugiau, nei Valstybinio socialinio draudimo fondo biudžetas faktiškai gavo nedarbo socialinio draudimo įmokų.

Ministerijai pavaldžios įstaigos nustatė ir mokėjo darbo užmokestį pagal valandinį atlygį ir priedus darbuotojams, nesilaikydamos Vyriausybės nutarimo „Dėl biudžetinių įstaigų ir organizacijų darbuotojų darbo apmokėjimo tvarkos tobulinimo“ reikalavimų – Techninės pagalbos neįgaliesiems centro darbuotojams nustatytas ir mokėtas darbo užmokestis pagal terminuotas darbo sutartis viršijo teisės aktais leistinus dydžius, Jasiuliškių socialinės globos namuose mokėti priedai darbuotojams už funkcijų, numatytų jų pareigybių aprašymuose atlikimą, ir už darbus, kuriuos atlikti nustatyta kitų darbuotojų pareigybių aprašymuose, taip pat negalėjome įvertinti, ar priedai Neįgalumo ir darbingumo nustatymo tarnybos darbuotojams skirti tinkamu teisiniu pagrindu. Nesant individualių darbo grafikų ir tinkamai nesuderinus pagrindinio ir papildomo darbo laiko, iš audito metu surinktų įrodymų negalėjome patvirtinti, kad darbo užmokestis Neįgalumo ir darbingumo nustatymo tarnybos ir Techninės pagalbos neįgaliesiems centro darbuotojams, dirbantiems papildomą darbą įgyvendinat projektą, mokamas už faktiškai dirbtą laiką.

Pagal šiuo metu egzistuojančią tvarką Vaikų išlaikymo fondo administracija negali efektyviai susigrąžinti pareiškėjams permokėtų sumų. Pareiškėjui laiku nepranešus informacijos apie pasikeitusias aplinkybes, turinčias įtakos išmokos iš Vaikų išlaikymo fondo mokėjimui, didėja šių išmokų administravimo išlaidos, taip pat iškyla rizika, kad, neturint šios informacijos, permokėtos sumos bus nesusigrąžintos iš pareiškėjų.

IŽANGA

Audito tikslas – įvertinti:

- valstybės biudžeto asignavimų 2011 metams planavimą teisėtumo požiūriu;
- audituojamo subjekto 2010 metų finansinių ir biudžeto vykdymo ataskaitų rinkinių ir (ar) kitų ataskaitų duomenis ir pareikšti nepriklausomą nuomonę;
- valstybės lėšų ir turto valdymo, naudojimo ir disponavimo jais teisėtumą ir pareikšti nepriklausomą nuomonę;
- valstybės lėšų ir turto valdymą, naudojimą ir disponavimą jais ekonomiškumo požiūriu.

Audituojamas subjektas – Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerija, adresas: A. Vivulskio g. 11, 03610 Vilnius, identifikavimo kodas 188603515. Audituojamu laikotarpiu ministerijai vadovavo socialinės apsaugos ir darbo ministras Donatas Jankauskas, vyriausiojo buhalterio funkcijas vykdė Apskaitos ir atskaitomybės departamento direktorė Marija Romanovska.

Audituojamas laikotarpis – 2010 metai.

Audito ataskaitoje pateikti tik audito metu atlikti ir nustatyti dalykai, o nepriklausoma nuomonė dėl ministerijos 2010 m. biudžeto vykdymo ataskaitų rinkinio, valstybės lėšų ir turto valdymo, naudojimo ir disponavimo jais teisėtumo ir jų naudojimo įstatymų nustatytiems tikslams pareiškiami audito išvadoje.

AUDITO APIMTIS IR METODAI

Valstybės, savivaldybių, Privalomojo sveikatos draudimo fondo ir Valstybinio socialinio draudimo fondo 2010 metų konsoliduotųjų finansinių ataskaitų rinkinių pateikimo terminas įstatymu pratęstas iki 2011 m. spalio 1 d.

Teisės akte numatyta, kad visų konsolidavimo lygių konsoliduotųjų finansinių ataskaitų rinkiniai rengiami naudojantis Viešojo sektoriaus apskaitos ir ataskaitų konsolidavimo informacine sistema. Finansų ministro patvirtintame 2010 metų konsolidavimo kalendoriuje¹ nurodyta, kad Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos ir jai pavaldžios įstaigos finansines ataskaitas šioje sistemoje turi pateikti iki gegužės 26 d., o Socialinės apsaugos ir darbo ministerija konsoliduotųjų finansinių ataskaitų rinkinį turi parengti ir patvirtinti liepos mėn.

Kadangi finansinių ataskaitų rinkiniai bus pateikti Finansų ministerijai ir patikrinti po birželio 1 d., o vadovaujantis Valstybinio audito reikalavimais² audito išvada turi būti pateikta ne vėliau kaip birželio 1 d., todėl nuomonės dėl Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos finansinių ataskaitų rinkinio duomenų teisingumo audito išvadoje nepareiškiamo.

Audito metu buvo vertinamas ūkinių operacijų registravimas apskaitoje pagal Viešojo sektoriaus apskaitos ir finansinės atskaitomybės standartus (VSAFAS) ir audituojamas ministerijos 2010 metų konsoliduotųjų biudžeto sąmatų vykdymo ataskaitų rinkinys:

- Biudžeto sąmatų vykdymo ataskaitų 2010 m. gruodžio 31 d. aiškinamasis raštas;
- Įmokų į biudžetą, skiriamų specialiosioms programoms finansuoti, 2010 m. gruodžio 31 d. ataskaita (forma Nr. 1);
- Biudžeto išlaidų sąmatos vykdymo 2010 m. gruodžio 31 d. ataskaita (forma Nr. 2);
- Finansinės nuomos (lizingo) ir pirkimo išsimokėtinai įsipareigojimų 2010 m. gruodžio 31 d. ataskaita (forma Nr. 3);
- Debetinio ir kreditinio įsiskolinimo 2010 m. gruodžio 31 d. ataskaita (forma Nr. 4).

Taip pat buvo audituojamos:

- Valstybės valdžios, valdymo, teisėsaugos, vidaus reikalų, saugumo, kitų viešosios tvarkos ir visuomenės apsaugos institucijų ir įstaigų etatų ir struktūros plano įvykdymo 2010 m. gruodžio 31 d. ataskaita (forma Nr. B-1);
- Sveikatos priežiūros, socialinės globos bei rūpybos įstaigų ir darbuotojų etatų plano įvykdymo 2010 m. gruodžio 31 d. ataskaita (forma Nr. B-5);
- Valstybinių pensijų, pašalpų bei kitų išmokų plano įvykdymo 2010 m. gruodžio 31 d. ataskaita (forma Nr. B-8);

¹ Lietuvos Respublikos finansų ministro 2011-05-03 įsakymas Nr. 1K-171 „Dėl 2010 metų konsolidavimo kalendoriaus patvirtinimo“.

² Lietuvos Respublikos valstybės kontrolieriaus 2002-02-21 įsakymas Nr. 26 „Dėl valstybinio audito reikalavimų patvirtinimo“ (su vėlesniais pakeitimais), 44 p.

- Kitų įstaigų (ir mokslinio tyrimo) etatų ir struktūros plano įvykdymo 2010 m. gruodžio 31 d. ataskaita (forma Nr. B-9);
- Valstybės lėšų, skirtų kapitalo investicijoms finansuoti, panaudojimo pagal asignavimų valdytojus ir investicijų projektus etatų ir struktūros plano įvykdymo 2011 m. sausio 1 d. ataskaita (forma Nr. B-11).

Ministerija ir jai pavaldžios įstaigos 2010 metais vykdė 16 programų, kurioms vykdyti 2010 m. skirta 2 609 698,3 tūkst. Lt biudžeto asignavimų. Gauta asignavimų iš viso 2 328 474,9 tūkst. Lt, panaudota 2 328 452,4 tūkst. Lt.

Audituojamu laikotarpiu buvo 56 ministerijai pavaldžios įstaigos.

Finansinis (teisėtumo) auditas atliktas pagal Valstybinio audito reikalavimus³.

Auditas atliktas siekiant gauti pakankamą užtikrinimą, kad finansinėse ataskaitose nėra reikšmingų iškraipymų ir valstybės lėšos ir turtas valdomi, naudojami ir disponuojama jais teisėtai. Visiškas užtikrinimas neįmanomas dėl įgimtų vidaus kontrolės apribojimų ir to fakto, kad netikrinome visų (100 proc.) ūkinių operacijų, ūkinių įvykių ir sudarytų sandorių.

Auditui taikytas kiekybinio reikšmingumo lygis: 0,5 proc. (11 642 tūkst. Lt) visų kasinių išlaidų. Tai didžiausia priimtina klaidų suma, naudojama vertinant, ar nustatytos pavienės klaidos arba jų visuma rodo, kad finansinės ataskaitos, kuriose nurodytos išlaidos, visais reikšmingais atžvilgiais yra teisingos. Be to, vertintas kokybinis kiekvienos nustatytos klaidos reikšmingumas.

Audito metu, siekiant gauti audito tikslams reikalingų įrodymų, atlikta:

- 2011 metų valstybės biudžeto asignavimų poreikio planavimo vertinimas teisėtumo požiūriu;
- rizikos analizė (audito planavimo etape), kuri leido panaudoti rizika ir reikšmingumu pagrįstą audito metodiką, audito darbą sutelkiant didžiausios rizikos srityse;
- tvarkų, taisyklių, įsakymų ir kitų dokumentų peržiūra;
- ūkinių operacijų ir buhalterinių sąskaitų likučių išsamios ir analitinės audito procedūros (savarankiškos audito procedūros).

Svarbiausiose audito srityse (ilgalaikio turto, pajamų, darbo užmokesčio ir socialinio draudimo įmokų, kitų sąnaudų apskaitos) atliktos didelės apimties savarankiškos audito procedūros. Joms atlikti buvo atrinkti audito pavyzdžiai, kurie geriausiai reprezentavo visumą. Audito įrodymai gauti taikant skaičiavimą, patikrinimą, paklausimą, analitines ir kitas audito procedūras.

Valstybės kontrolės 2010 metų valstybinio audito programoje buvo numatyta sisteminių tyrimų sritis – viešojo sektoriaus subjektų sąskaitų likučių perkėlimo teisingumas. Šioje sisteminių tyrimų srityje buvo atliktos audito procedūros.

³ Lietuvos Respublikos valstybės kontrolieriaus 2002-02-21 įsakymas Nr. V-26 „Dėl valstybinio audito reikalavimų patvirtinimo“ (su vėlesniais pakeitimais).

PASTEBĖJIMAI, IŠVADOS, REKOMENDACIJOS

1. Pastebėjimai dėl buhalterinės apskaitos ir biudžeto vykdymo ataskaitų rinkinio duomenų

1.1. Dėl Europos socialinio fondo agentūrai skirtų lėšų

Socialinės apsaugos ir darbo ministerija netinkamai suplanavo dalį biudžeto asignavimų, panaudojo juos kito subjekto finansavimui „viena eilute“, o išlaidas apskaitė pagal netinkamus ekonominės klasifikacijos straipsnius – nesivadovavo Biudžeto sandaros įstatymu⁴ ir Valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų sudarymo ir vykdymo taisyklėmis⁵. Be to, nepareikalavo tinkamai atsiskaityti už panaudotas lėšas ir sąnaudas užregistravo be pagrindžiančių apskaitos dokumentų.

Ministerija su viešąja įstaiga Europos socialinio fondo agentūra sudarė sutartį⁶ dėl agentūros veiklos finansavimo 2010 metais. Sutartyje numatyta tikslinė lėšų paskirtis – Europos socialinio fondo, Europos Bendrijų iniciatyvos EQUAL, Europos pabėgėlių fondo ir t. t. administravimui.

Ministerija planuodama lėšas agentūros išlaikymui (2010 m. skirta 905 tūkst. Lt valstybės biudžeto lėšų iš programos 1.2 „Užimtumo didinimas“ lėšų), nepagrindė jų poreikio detaliais skaičiavimais – audito metu nebuvo pateikti dokumentai, skaičiavimais pagrindžiantys lėšų poreikį agentūros išlaikymui. Pastebėtina, kad agentūros veikla (darbuotojų darbo užmokestis, komunalinių paslaugų, nuomos, kitos išlaikymo sąnaudos) taip pat finansuojama ESF 2007–2013 m. Žmogiškųjų išteklių plėtros veiksmų programos lėšų, skiriamų iš Socialinės apsaugos ir darbo, Švietimo ir mokslo, Vidaus reikalų ministerijų, ir iš Švietimo ir mokslo ministerijos skirtų valstybės biudžeto lėšų. Nesant detalaus lėšų poreikio pagrindimo negalėjome įsitikinti, ar ministerijos biudžeto lėšos skirtos esant realiam išlaidų poreikiui ir ne toms pačioms išlaidoms, kurios finansuojamos iš kitų šaltinių ir kitų subjektų, dengti.

Finansavimo sutartimi agentūrai skirta 905 tūkst. Lt asignavimų, iš kurių 898 tūkst. Lt skirta pavedimų lėšų straipsnyje (2.2.1.1.1.31 „Asignavimų valdytojo pervedamos lėšos nepavaldžioms įstaigoms ir kitiems subjektams pavedimams vykdyti“), nenurodant detalesnio biudžeto lėšų paskirstymo pagal išlaidų ekonominę paskirtį, ir 7 tūkst. Lt atitinkamiems ilgalaikio turto įsigijimo straipsniams⁷.

Atkreipiame dėmesį, kad vadovaujantis 2010 m. galiojusio Biudžeto sandaros įstatymo 2 str. 1 d., agentūra yra kitas subjektas, kuriam galimybė biudžeto lėšas gauti numatyta jų veiklos srityje

⁴ Lietuvos Respublikos biudžeto sandaros įstatymas, 2003-12-23 Nr. IX-1946, 2 str. 1 d., 5 str. 1 d. 1 ir 3 p.

⁵ Valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų sudarymo ir vykdymo taisyklės (patvirtinta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001-05-14 nutarimu Nr. 543), 17, 18 ir 79¹ p.

⁶ 2010-02-23 sutartis Nr. D4-22 „Dėl Europos socialinio fondo agentūros veiklos finansavimo 2010 metams“.

⁷ Ten pat, 1 priedas.

reglamentuojančiuose įstatymuose arba Vyriausybės nutarimuose, priimtuose vadovaujantis tiesiogiai taikomais Europos Sąjungos teisės aktais ir tarptautinėmis sutartimis, nustatančiais Europos Sąjungos ar atskirų valstybių finansinės paramos, teikiamos Lietuvai, administravimo tvarką. Vadovaujantis minėto įstatymo 5 str. 1 d. 1 ir 3 p., asignavimų valdytojas privalo naudoti skirtus asignavimus savo vadovaujamos įstaigos programoms vykdyti, paskirstyti juos pavaldžioms biudžetinėms įstaigoms ir kitiems subjektams, programoms vykdyti, taip pat nustatyti ir tvirtinti vadovaujamos biudžetinės įstaigos ar pavaldžių įstaigų ir kitų subjektų programas, jų sąmatas, neviršijant šioms programoms patvirtintų bendrųjų asignavimų, tarp jų – išlaidoms, iš jų – darbo užmokesčiui, ir turtui įsigyti, sumų. Vadovaujantis Valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų sudarymo ir vykdymo taisyklių 17 ir 18 p., asignavimų valdytojas tvirtina pavaldžių biudžetinių įstaigų ir kitų subjektų programų sąmatas pagal visus funkcinės ir ekonominės klasifikacijos kodus. Taisyklių 79¹ punkte nurodyta, kad asignavimų valdytojas pagal Biudžeto sandaros įstatymo 5 str. 1 d. 1 p. skirdamas biudžeto lėšų subjektui, kuris nėra biudžetinė įstaiga (kitas subjektas), pasirašo su juo biudžeto lėšų naudojimo sutartį. Joje turi būti nurodytas planuojamas detalus biudžeto lėšų paskirstymas pagal išlaidų ekonominę paskirtį, o tais atvejais, kai dalį lėšų numatoma naudoti darbo užmokesčiui, – išlaidų darbo užmokesčiui apskaičiavimas.

Manome, kad ministerija agentūrai neteisingai skyrė biudžeto asignavimus (898 tūkst. Lt), patvirtintus nepavaldžioms biudžetinėms įstaigoms ir kitiems subjektams pavedimams vykdyti (2.2.1.1.1.31 straipsnis). Atsižvelgiant į minėtus teisės aktus, asignavimų valdytojas privalėjo kitus subjektus (agentūrą) finansuoti (skirti savo asignavimus) pagal nustatytas ir patvirtintas programų sąmatas pagal ekonominės klasifikacijos straipsnius.

Ministerijos ir agentūros sudarytoje veiklos finansavimo sutartyje numatytas agentūros atsiskaitymas – kas mėnesį pateikti ministerijai Biudžeto išlaidų sąmatos vykdymo ir patirtų sąnaudų ataskaitą ir, pasibaigus ketvirčiui, veiklos ataskaitą. Audito metu įvertinus agentūros atsiskaitymą už panaudotas lėšas nustatyta, kad ji pateikė valstybės biudžeto lėšų sąmatos vykdymo ir patirtų sąnaudų 2010 m. gruodžio 31 d. ataskaitą (sutarties Nr. 4-22 priedas Nr. 2) ir ataskaitos priedą – detalizuotą šių lėšų panaudojimą.

Ministerijai pateiktoje Biudžeto išlaidų sąmatos vykdymo ir patirtų sąnaudų ataskaitoje nurodomos tik bendros kasinių išlaidų ir patirtų sąnaudų sumos pagal ekonominės klasifikacijos straipsnius (2.2.1.1.1.31 straipsnis ir atitinkami turto įsigijimo straipsniai), nenurodant jokių išlaidas pagrindžiančių dokumentų (sąnaudas patvirtinantys dokumentai pateikti tik ilgalaikio turto įsigijimui). Agentūros pateiktame ataskaitos priede detalizuojamos paprastosios išlaidos pagal ekonominės klasifikacijos straipsnius (darbo užmokestis, socialinis draudimas ir kt.), tačiau nepateikti išlaidas pagrindžiantys dokumentai.

Sutartyje nesant detalaus biudžeto lėšų paskirstymo pagal ekonominę paskirtį ir nepateikus išlaidas pagrindžiančių dokumentų už panaudotas lėšas, negalėjome įsitikinti, ar agentūrai skirtos ministerijos biudžeto lėšos panaudotos ne toms pačioms išlaidoms, kurios finansuojamos iš kitų šaltinių ir kitų subjektų, dengti.

Ministerija, skyrusi lėšas Europos socialinio fondo agentūros veiklos finansavimui, nepareikalavo tinkamai atsiskaityti už biudžeto lėšų panaudojimą ir, užregistruodama apskaitoje agentūros finansavimo sąnaudas⁸ (898 tūkst. Lt) be pagrindžiančių apskaitos dokumentų, nesivadovavo Buhalterinės apskaitos įstatymo⁹ 12 straipsnio 1 dalies reikalavimu, kad visos ūkinės operacijos ir ūkiniai įvykiai turi būti pagrįsti apskaitos dokumentais.

Ministerija skyrė asignavimus Europos socialinio fondo agentūrai programai vykdyti „viena eilute“ (ne pagal ekonominės klasifikacijos straipsnius) ir taip nesilaikė Biudžeto sandaros įstatymo ir Valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų sudarymo ir vykdymo taisyklių, todėl apskaitoje 898 tūkst. Lt panaudotų biudžeto lėšų neatskleista pagal jų ekonominę paskirtį. Biudžeto išlaidų sąmatos įvykdymo 2010-12-31 ataskaitos pavedimų lėšų išlaidų ekonominės klasifikacijos (2.2.1.1.1.31) straipsnio kasinės išlaidos nurodytos 898 tūkst. Lt didesnės, o kitų išlaidų atitinkamų straipsnių (darbo užmokesčio ir socialinio draudimo, prekių ir paslaugų naudojimo) šia suma mažesnės.

Sutartyje su agentūra nenurodžius planuojamo detalaus biudžeto lėšų paskirstymo pagal ekonominę paskirtį, negalėjome įvertinti, ar Europos socialinio fondo agentūrai skirtos biudžeto lėšos (898 tūkst. Lt) tinkamai panaudotos pagal detalią išlaidų ekonominę paskirtį.

Ministerija nepareikalavo tinkamo agentūros atsiskaitymo už panaudotas lėšas ir užregistravo finansavimo sąnaudas be pagrindžiančių apskaitos dokumentų, taip nesivadovaudama Buhalterinės apskaitos įstatymu.

Ministerija nepagrindė agentūros veiklos finansavimui skirtų lėšų poreikio detaliais skaičiavimais, skirdama lėšas nenurodė detalaus lėšų paskirstymo pagal ekonominę paskirtį ir nepareikalavo atsiskaitant už lėšų panaudojimą pateikti išlaidas pagrindžiančius dokumentus, todėl negalėjome įsitikinti, ar ministerijos biudžeto lėšos skirtos esant realiam išlaidų poreikiui ir panaudotos ne toms pačioms išlaidoms, kurios finansuojamos iš kitų lėšų šaltinių ir kitų subjektų, dengti.

1.2. Dėl pavaldžių įstaigų apskaitos ir biudžeto vykdymo ataskaitų

Ministerijai pavaldžios įstaigos, pasikeitus biudžetinių įstaigų apskaitos politikai pagal VSAFAS reikalavimus, ilgalaikį turtą, įsipareigojimus ir pajamas apskaitė nesivadovaudamos

⁸ Sąskaita 833200100 „Ne viešojo sektoriaus subjektų finansavimo sąnaudos“.

⁹ Lietuvos Respublikos buhalterinės apskaitos įstatymas, 2001-11-06 Nr. IX-574.

VSAFAS-ais, taip pat nesilaikė kitų teisės aktų, tvarkydamos apskaitą ir sudarydamos Biudžeto vykdymo ataskaitas.

Techninės pagalbos neįgaliesiems centras, kompensuodamas neįgaliesiems jų patirtas judėjimo, naujų regos ir klausos techninės pagalbos priemonių įsigijimo išlaidas, nesilaikė teisės aktų reikalavimų ir neregistravo įsipareigojimo mokėti kompensacijas.

Isiskolinimo atsiradimo pagrindas

Centro direktoriaus įsakymais¹⁰ sudarytos komisijos, gavusios neįgalaus asmens prašymą ir visus reikalaujamus dokumentus, priima sprendimus skirti kompensaciją už neįgaliųjų įsigytas techninės pagalbos priemones. Kompensacija išmokama eilės tvarka pagal komisijos posėdžių protokoluose nurodytus sprendimus (paprastai kompensacija išmokama per 2 savaites nuo sprendimo priėmimo). Komisija savo sprendimą įformina protokolu, nurodydama kompensuojamą sumą.

Audito metu nustatėme, kad komisijai priėmus sprendimą kompensuoti neįgaliajam patirtas išlaidas, apskaitoje neregistruojamas įsipareigojimas neįgaliajam protokole nurodyta kompensuojama suma (įsipareigojimas apskaitoje užregistruojamas tik mokėjimo dieną). Šiuo atveju nesilaikoma Buhalterinės apskaitos įstatymo¹¹ 12 straipsnio 4 dalies, kad apskaitos registruose ūkinių operacijų ir ūkinių įvykių duomenys užregistruojami ūkinės operacijos arba ūkinio įvykio dieną arba iškart po to, kai yra galimybė tai padaryti.

Pažymėtina, kad isiskolinimas turi būti nurodomas ir apskaitą tvarkant bei finansines ataskaitas sudarant pagal Viešojo sektoriaus apskaitos ir finansinės atskaitomybės standartus ir įstaigos patvirtintą apskaitos politiką.

17-ojo VSAFAS¹² 45 p. nurodo, kad finansiniai įsipareigojimai apskaitoje registruojami, kai viešojo sektoriaus subjektas prisiima įsipareigojimą sumokėti pinigus. 1-ajame¹³ ir 11-ajame¹⁴ standartuose įtvirtintas kaupimo principas reiškia, kad ūkinės operacijos ir ūkiniai įvykiai apskaitoje registruojami tada, kai jie įvyksta, ir pateikiami to ataskaitinio laikotarpio finansinėse ataskaitose; pagal kaupimo principą sąnaudos pripažįstamos ir registruojamos apskaitoje tą ataskaitinį laikotarpį, kurį jos buvo padarytos – kai uždirbamos su jomis susijusios pajamos, t. y. atliekami veiksmai vykdant priskirtas funkcijas, neatsižvelgiant į pinigų išleidimo laiką.

Centro apskaitos politikoje nurodyta, kad trumpalaikės mokėtinos socialinės išmokos registruojamos pagal socialinių išmokų apskaičiavimo žiniaraščius, lėšų pervedimo aktus, posėdžio protokolus ir kt. dokumentus dokumentų sudarymo data arba mėnesio, už kurį apskaičiuotos išmokos, paskutinės dienos data.

Pagal asmenų, pageidaujančių gauti kompensacijas už neįgaliųjų įsigytas techninės pagalbos priemones sudarytą eilę ir komisijų protokolus, 2010 m. gruodžio 31 d. buvo neišmokėta 50,4 tūkst. Lt kompensacijų.

¹⁰ Techninės pagalbos neįgaliesiems centro direktoriaus įsakymai: 2008-07-03 Nr.(1.2) G1-34 „Dėl neįgaliųjų, įsigijusių atitinkamų naujų regos ir klausos techninės pagalbos priemonių įsigijimo išlaidų kompensavimo tvarkos aprašo patvirtinimo bei komisijos sudarymo atitinkamų naujų regos ir klausos techninės pagalbos priemonių įsigijimo išlaidų kompensacijai skirti“ ir 2008-10-24 Nr. (1.2) G1-63 „Dėl asmenų, įsigijusių naują aktyvaus tipo vežimėlį ar skuterį įsigijimo išlaidų kompensavimo tvarkos aprašo patvirtinimo bei komisijos sudarymo naujų aktyvaus tipo vežimėlių ar skuterių įsigijimo išlaidų kompensacijai skirti“.

¹¹ Lietuvos Respublikos buhalterinės apskaitos įstatymas, 2001-11-06 Nr. IX-574 (su vėlesniais pakeitimais).

¹² Patvirtintas Lietuvos Respublikos finansų ministro 2008-06-27 įsakymu Nr. 1K-223 (su vėlesniais pakeitimais).

¹³ Patvirtinta Lietuvos Respublikos finansų ministro 2007-12-28 įsakymu Nr. 1K-388 (su vėlesniais pakeitimais), 15.6 ir 23 p.

¹⁴ Patvirtinta Lietuvos Respublikos finansų ministro 2008-02-08 įsakymu Nr. 1K-059 (su vėlesniais pakeitimais), 4 p.

Techninės pagalbos neįgaliesiems centras neregistravo įsipareigojimų mokėti kompensacijas neįgaliesiems už įsigytas techninės pagalbos priemones. Todėl Debetinio ir kreditinio įsiskolinimo 2010 m. gruodžio 31 d. ataskaitoje nenurodytas 50,4 tūkst. Lt įsipareigojimas (kreditinis įsiskolinimas).

Neįgalumo ir darbingumo nustatymo tarnyba, 2010 metais įsigijusi procesorius ir monitorius, jų nesukomplektavo, bet užregistravo skirtinguose turto sąrašuose: procesorius (apskaitoje užregistruoti kaip personaliniai kompiuteriai) priskyrė ilgalaikiam turtui¹⁵, monitorius (iš viso įsigyta už 48,3 tūkst. Lt) – ūkiniam inventoriui¹⁶, taip nesilaikydama 12-ojo VSAFAS¹⁷ – jei keli panašių savybių ir vienodo tarnavimo laiko ilgalaikio materialiojo turto vienetai negali funkcionuoti vieni be kitų, jie apskaitoje privalo būti sujungiami ir registruojami kaip vienas ilgalaikio materialiojo turto vienetas, net jeigu kiekvieno jų atskirai įsigijimo ar pasigaminimo savikaina yra mažesnė nei Vyriausybės nustatyta minimali ilgalaikio materialiojo turto vertė, tačiau jų visų bendra įsigijimo ar pasigaminimo savikaina viršija minimalią turto vertę.

Nesilaikyta Valstybės ir savivaldybių biudžetų pajamų ir išlaidų klasifikacijos¹⁸, nes asignavimai (48,3 tūkst. Lt), skirti kitoms prekėms įsigyti, panaudoti ilgalaikio materialiojo turto (monitorių) įsigijimo išlaidoms dengti ir netinkamai apskaityti pagal ekonominės klasifikacijos straipsnius.

Neįgalumo ir darbingumo nustatymo tarnyba ilgalaikio turto dalis (monitorius, 48,3 tūkst. Lt) netinkamai apskaitė kaip atskirus turto vienetus atsargų sąskaitoje ir dalį biudžeto asignavimų (48,3 tūkst. Lt), skirtų kitoms prekėms įsigyti, panaudojo ilgalaikio materialiojo turto (monitorių) įsigijimo išlaidoms dengti bei išlaidas netinkamai apskaitė pagal ekonominės klasifikacijos straipsnius. Dėl šios priežasties Biudžeto išlaidų sąmatos įvykdymo 2010-12-31 ataskaitoje kitų prekių (2.2.1.1.1.10 straipsnio) kasinės išlaidos nurodytos 48,3 tūkst. Lt didesnės, o ilgalaikio materialiojo turto įsigijimo (3.1.1.3.1.2. straipsnio) kasinės išlaidos šia suma mažesnės.

Jasiuliškių socialinės globos namai 10-čiai metų išnuomoję¹⁹ pastatą – katilinę, 2010 m. spalio mėn. išrašė nuomininkui sąskaitą-faktūrą už visų 2010 m. nuomą. Taip nesivadovauta Buhalterinės apskaitos įstatymo²⁰ 12 straipsnio 3 dalimi – nuolatinių ir ilgalaikių paslaugų (energijos, dujų, ryšių, nuomos ir kt.) teikimo pagal sutartį <...> praėjusio laikotarpio, kuris negali būti ilgesnis negu vienas mėnuo, apskaitos dokumentai išrašomi ir pateikiami paslaugos gavėjui ne

¹⁵ Sąskaita 120820100 „Kompiuterinės įrangos įsigijimo savikaina“.

¹⁶ Sąskaita 021000100 „Ūkinis inventorių“.

¹⁷ Patvirtinta Lietuvos Respublikos finansų ministro 2008-05-08 įsakymu Nr. 1K-174 (su vėlesniais pakeitimais), 14 p.

¹⁸ Lietuvos Respublikos finansų ministro 2003-07-03 įsakymas Nr. 1K-184 „Dėl Lietuvos Respublikos valstybės ir savivaldybių biudžetų pajamų ir išlaidų klasifikacijos patvirtinimo“ (su vėlesniais pakeitimais).

¹⁹ Valstybės ir savivaldybių ilgalaikio materialiojo turto nuomos sutartis su UAB „Izobara“, 2004-10-27 Nr. 1.

²⁰ Lietuvos Respublikos buhalterinės apskaitos įstatymas, 2001-11-06 Nr. IX-574 (su vėlesniais pakeitimais).

vėliau kaip iki kito mėnesio 10 dienos. Tokiu būdu išrašius sąskaitą, apskaitoje netinkamai buvo registruojamos nuomos pajamos – ne tą laikotarpį, kai jos buvo uždirbtos (kas mėnesį), o tik išrašius nuomininkui sąskaitą-faktūrą. Taip nesilaikyta 10-ojo VSAFAS²¹ „Kitos pajamos“ 9 punkto reikalavimų.

Jasiuliškių socialinės globos namai, nesilaikydami teisės aktų reikalavimų, išrašė sąskaitą nuomininkui už visų metų nuomą ir nuomos pajamas registravo ne tą laikotarpį, kai jos buvo uždirbtos.

Audito metu ministerijai pavaldžiose įstaigose – Jaunimo reikalų departamente, Neįgalumo ir darbingumo nustatymo tarnyboje, Vaikų išlaikymo fondo administracijoje – nevertinome ūkinių operacijų registravimo ir finansinių ataskaitų sudarymo pagal VSAFAS, nes šiose įstaigose nebaigtos diegti informacinės sistemos, kurių viena iš dalių yra apskaitos tvarkymas ir finansinių ataskaitų rinkinių sudarymas pagal VSAFAS, iki galo nesuvesti apskaitos registrai, todėl negalėjome patikrinti visų operacijų registravimo nuoseklumo ir teisingumo.

Pavaldžioms įstaigoms pastebėjimai dėl kitų audito metu nustatytų apskaitos pagal VSAFAS klaidų pateikti raštuose (žr. 3 priedą).

2. Pastebėjimai dėl valstybės turto ir lėšų valdymo, naudojimo, disponavimo jais teisėtumo

2.1. Dėl lėšų, skirtų savivaldybėms išmokoms administruoti, naudojimo teisėtumo

Dalis savivaldybių administracijų, išmokoms vaikams ir šalpos išmokoms mokėti panaudojusios mažiau biudžeto lėšų, nei buvo skirta, atitinkamai nesumažino administravimui skirtos lėšų sumos.

Ministerijai pavaldi įstaiga Socialinių paslaugų priežiūros departamentas valstybės biudžeto lėšų naudojimo sutartimis visoms savivaldybių administracijoms skyrė lėšas išmokoms vaikams bei valstybinėms šalpos išmokoms mokėti ir administruoti.

Išmokų vaikams įstatymo²² 4 straipsnyje nustatyta, kad šioms išmokoms administruoti skiriama nuo 2 iki 4 procentų šio įstatymo reglamentuotoms išmokoms mokėti skirtų lėšų. Valstybinių šalpos išmokų įstatymo²³ 4 straipsnyje nustatyta, kad šalpos išmokoms administruoti skiriama iki 4 procentų šioms išmokoms mokėti skirtų lėšų. Konkretų išmokoms administruoti skiriamų lėšų procento dydį iki biudžetinių metų pradžios nustato socialinės apsaugos ir darbo ministras. 2010 metams socialinės apsaugos ir darbo ministro įsakymais nustatytas toks išmokų administravimo išlaidų dydis:

²¹ Patvirtinta Lietuvos Respublikos finansų ministro 2008-04-28 įsakymu Nr. 1K-161 (su vėlesniais pakeitimais).

²² Lietuvos Respublikos išmokų vaikams įstatymas, 1994-11-03 Nr. I-621.

²³ Lietuvos Respublikos valstybinių šalpos išmokų įstatymas, 1994-11-29 Nr. I-675.

- išmokoms vaikams administruoti – 3,25 procento nuo išmokoms vaikams mokėti skirtų lėšų (2009-12-29 įsakymas Nr. A1-700);
- valstybinėms šalpos išmokoms administruoti – 2 procentai šioms išmokoms mokėti skirtų lėšų (2009-12-29 įsakymu Nr. A1-701).

Socialinės apsaugos ir darbo ministro įsakymais patvirtintas biudžeto lėšų išmokoms ir administravimui paskirstymas pagal savivaldybių administracijas, atsižvelgiant į planuojamus išmokų dydžius.

Dalis savivaldybių administracijų 2010 m. išmokoms mokėti panaudojo mažiau lėšų, nei buvo skirta, ir metų pabaigoje grąžino išmokoms mokėti nepanaudotas lėšas, bet administravimui skirtų lėšų dalies atitinkamai nesumažino. Audito metu nustatyta, kad savivaldybių administracijos, viršydamos ministro įsakymais nustatytus procentinius dydžius, administravimo išlaidoms nepagrįstai panaudojo 231,6 tūkst. Lt biudžeto asignavimų ir negrąžino jų į biudžetą, iš jų:

- ▶ 218,3 tūkst. Lt nuo išmokoms vaikams mokėti skirtų lėšų (34 savivaldybių administracijos iš 60-ies, žr. 1 priedą);
- ▶ 13,3 tūkst. Lt nuo valstybinėms šalpos ir išmokoms mokėti skirtų lėšų (10 savivaldybių administracijų iš 60-ies, žr. 2 priedą).

Dalis savivaldybių, negrąžinusių išmokų administravimui skirtų lėšų, lyginant faktiškai išmokoms mokėti ir išmokoms administruoti panaudotas lėšas, viršijo ministro įsakymais ar net atitinkamai įstatymais nustatytus išmokoms administruoti skirtų lėšų dydžius.

Išmokoms ir administravimui skirtų lėšų panaudojimo pavyzdžiai savivaldybėse

Audito metu nustatyta, kad 31 savivaldybės administracija išmokų vaikams administravimui panaudojo nuo 3,26 iki 4,15 proc. faktiškai išmokoms skirtų lėšų, nors ministro įsakymu nustatytas išlaidų dydis – 3,25 proc.

Pastebėtina, kad daugiau negu pusė savivaldybių nepanaudojo visų išmokoms skirtų lėšų, kai kuriose savivaldybėse nepanaudotos lėšos sudarė net apie 20 proc. Todėl kelia abejonių ir lėšų poreikio išmokoms nustatymo pagrįstumą. Pvz.:

Savivaldybės administracija	Išmokos vaikams (6 priemonės), tūkst. Lt			Grąžintų išmokų dalis nuo planuotų išmokų, %	Administravimo išlaidos, tūkst. Lt			Panaudota viršijant nustatytą dydį, tūkst. Lt	Panaudota administravimui lėšų dalis nuo išmokoms skirtų lėšų, %
	Planuota	Sumokėta	Grąžinta		Planuota	Panaudota	Grąžinta		
Panevėžio r.	5 175,5	4 181,0	994,5	19,2	168,2	150,1	18,1	14,2	3,59
Neringos	214,1	180,5	33,6	15,7	7,0	6,6	0,4	0,7	3,65
Kauno r..	8 170,1	7 229,8	940,3	11,5	265,5	265,4	0,1	30,4	3,67
Palangos m..	1 205,3	950,9	254,4	21,1	39,2	36,0	3,2	5,1	3,78
Šiaulių m.	10 389,9	8 358,8	2 031,1	19,5	337,7	336,3	1,4	64,6	4,02
Druskininkų	1 915,3	1 499,4	415,9	21,7	62,2	62,2	-	13,5	4,15

Pažymėtina, kad kitos savivaldybės laikosi nuostatos, kad mažinant lėšas, skirtas šalpos išmokoms bei išmokoms vaikams mokėti, atitinkamai mažinamos lėšos, skirtos šioms išmokoms administruoti, kad jos neviršytų nustatyto procento dydžio nuo šalpos išmokoms bei išmokoms vaikams mokėti per metus skirtų lėšų – grąžinusios išmokoms nepanaudotas lėšas, grąžina ir jų administravimui planuotas lėšas. Pvz.:

Savivaldybės administracija	Išmokos vaikams (6 priemonės), tūkst. Lt			Administravimo išlaidos, tūkst. Lt			Panaudota administravimui lėšų dalis nuo išmokoms skirtų lėšų, %
	Planuota	Sumokėta	Grąžinta	Planuota	Panaudota	Grąžinta	
Ukmergės r.	3694,8	3 676,0	18,8	120,1	89,0	31,1	2,4
Varėnos r.	2 776,0	2 687,4	88,6	90,2	60,9	29,3	2,3
Kauno m.	22 634,0	21 905,1	728,9	735,6	685,7	49,9	3,1
Alytaus r.	3 029,8	2 929,6	100,2	79,6	72,7	6,9	2,5
Kelmės r.	3 963,1	3 875,0	88,1	128,8	105,0	23,8	2,7

Ministerija teikdama pastabas dėl audito ataskaitos projekto nurodė, kad šiuo metu nėra teisinio pagrindo valstybės biudžeto lėšų naudojimo sutartyse su savivaldybėmis nurodyti savivaldybių pareigą administravimui skirtas lėšas, viršijančias faktiškai išmokoms panaudotų lėšų atitinkamą dalį, grąžinti į biudžetą.

Mūsų vertinimu, išmokų mokėjimą ir jų administravimą reglamentuojantys teisės aktai negali būti aiškinami ir taikomi taip, kad sukurtų prielaidas ar galimybes suplanuoti didesnę lėšų poreikį išmokoms ir savivaldybėms gauti bei panaudoti atitinkamai didesnę nei nustatė ministras biudžeto lėšų sumą šių išmokų administravimui. Ministerija ir Socialinių paslaugų priežiūros departamentas nesivadovavo socialinės apsaugos ir darbo ministro įsakymu patvirtinto Savivaldybių administracijoms skirtų valstybės biudžeto lėšų valstybinėms šalpos išmokoms bei išmokoms vaikams mokėti ir administruoti paskirstymo, pervedimo, tikslinimo, naudojimo, atsiskaitymo ir kontrolės tvarkos aprašo²⁴ 4 p., kuriame numatyta, kad mažinant lėšas, skirtas šalpos išmokoms ir išmokoms vaikams mokėti, atitinkamai mažinamos lėšos, skirtos šioms išmokoms administruoti, kad jos neviršytų nustatyto procento dydžio nuo šalpos išmokoms ir išmokoms vaikams mokėti per metus skirtų lėšų bei 11 p., pagal kurį lėšų, skirtų šalpos išmokoms bei išmokoms vaikams mokėti ir administruoti, paskirstymas gali būti keičiamas paaiškėjus, kad lėšos bus nepanaudotos.

Siekiant išengti netinkamo teisės aktų taikymo ir biudžeto lėšų naudojimo savivaldybių faktiškai neatliktoms išmokų administravimo paslaugoms apmokėti, socialinės apsaugos ir darbo ministro įsakymuose ir jų pagrindu sudaromose sutartyse turi būti aiškiai nustatyta savivaldybių administracijų pareiga, grąžinant nepanaudotas išmokoms mokėti skirtas lėšas, kartu atitinkamai proporcingai grąžinti ir lėšas, skirtas šių išmokų administravimui. Socialinės apsaugos ir darbo ministras, siekdamas užtikrinti ir kontroliuoti teisingą jo įsakymais nustatyto išmokų administravimo išlaidų dydžio taikymą, lėšų dydį išmokoms administruoti turi nustatyti nuo savivaldybių faktiškai šioms išmokoms mokėti (per atitinkamus metus) skirtų ir panaudotų lėšų metinės sumos.

Manome, kad lėšų savivaldybių administracijoms išmokoms mokėti ir administruoti skyrimo mechanizmas turėtų būti tobulinamas, siekiant užtikrinti racionalų ir efektyvų valstybės

²⁴ Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2008-12-04 įsakymas Nr. A1-402.

biudžeto lėšų panaudojimą. Socialinės apsaugos ir darbo ministro patvirtintas aprašas²⁵ ir su savivaldybėmis sudaromos sutartys turi užtikrinti ne tik Išmokų vaikams įstatymo ir Valstybinių šalpos išmokų įstatymo įgyvendinimą, bet ir valstybės biudžeto lėšų naudojimą, laikantis reglamentuojančių teisės aktų nuostatų. Atkreipiame dėmesį, kad vadovaujantis Biudžeto sandaros įstatymu²⁶, biudžeto asignavimų valdytojai privalo užtikrinti programų vykdymo ir paskirtų asignavimų naudojimo teisėtumą, ekonomiškumą, efektyvumą ir rezultatyvumą, vadovaujantis Biudžetinių įstaigų įstatymu²⁷, viena iš biudžetinės įstaigos vadovo pareigų yra užtikrinti racionalų ir taupų lėšų bei turto naudojimą, veiksmingą biudžetinės įstaigos vidaus kontrolės sistemos sukūrimą, jos veikimą ir tobulinimą.

Atkreipiame dėmesį, kad pagal aprašą už lėšų, skirtų šalpos išmokoms bei išmokoms vaikams mokėti ir administruoti, panaudojimo pagal tikslinę paskirtį vertinimą ir priežiūrą atsako departamentas (23 p.), o už lėšų panaudojimą pagal tikslinę paskirtį – savivaldybių administracijos (25 p.).

Savivaldybių administracijos, viršydamos ministro įsakymais nustatytus procentinius administravimo išlaidų dydžius, išmokų, kurių faktiškai nemokėjo, administravimui (t.y. faktiškai nepatirtoms administravimo išlaidoms) nepagrįstai panaudojo 231,6 tūkst. Lt biudžeto asignavimų ir negrąžino jų į biudžetą.

2.2. Dėl lėšų, skirtų Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybai išmokoms administruoti, naudojimo teisėtumo

Ministerija, skirdama valstybės biudžeto lėšas Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybai išmokų, finansuojamų iš valstybės biudžeto, administravimui, nepareikalavo, kad valdyba jas naudotų pagal patvirtintą sąmatą ir atsiskaitytų už jų panaudojimą teisės aktų nustatyta tvarka. Valdyba, gražinusi dalį išmokoms mokėti nepanaudotų lėšų, atitinkamai nesumažino šių išmokų administravimui skirtų lėšų ir panaudojo jas, viršydama Socialinės apsaugos ir darbo ministro įsakymu nustatytą dydį.

Valstybinio socialinio draudimo fondo valdyba pagal 2009-12-30 sutartį Nr. D4-615/F1-0-249 su ministerija moka šias išmokas:

- nukentėjusių asmenų valstybinės pensijos,
- mokslininkų valstybinės pensijos,
- transporto išlaidų ir specialiųjų lengvųjų automobilių įsigijimo išlaidų kompensacijos,
- žalos atlyginimas, kai ši prievolė pereina valstybei,
- pirmojo ir antrojo laipsnio valstybinės pensijos,
- personalinės pensijos.

²⁵ Ten pat.

²⁶ Lietuvos Respublikos biudžeto sandaros įstatymas, 2003-12-23 Nr. IX-1946, 5 str. 1 d. 7 p.

²⁷ Lietuvos Respublikos biudžetinių įstaigų įstatymas, 2010-01-21 Nr. XI-666, 9 str. 2 d. 6 p.

Valstybinių pensijų įstatyme, Mokslininkų valstybinių pensijų laikinajame įstatyme, Vyriausybės 1997-09-15 nutarime Nr. 997 „Dėl Žalos atlyginimo nukentėjusiesiems dėl sveikatos sužalojimo ar susirgimo profesine liga, kai ši prievolė pereina valstybei, tvarkos aprašo patvirtinimo“ nurodyta, kad šių išmokų skyrimo, mokėjimo ir pristatymo išlaidos valstybinio socialinio draudimo fondui apmokamos iš valstybės biudžeto. Tačiau šių lėšų skyrimo tvarka ir dydis šiais teisės aktais nereglamentuotas. Ministras 2010-02-25 įsakymu Nr. A1-92 išmokoms administruoti nustatė 3,6 procento nuo išmokoms skirtų valstybės biudžeto lėšų sumos. Atsižvelgiant į įsakymą, pasirašytas papildomas susitarimas prie valstybės biudžeto lėšų pervedimo ir panaudojimo sutarties ir patikslinta išlaidų sąmata – planuojamų administravimo išlaidų dydis apskaičiuotas nuo planuojamų išmokų taikant nustatytą procentą. Ministerija sutartyje nurodė, kad valdyba atsiskaito, teikdama Biudžeto išlaidų sąmatos įvykdymo ataskaitą (formą Nr. 2) pagal visas vykdomas priemones, kitas ataskaitas, kuriose pateikiama informacija pagal išmokų rūšis ir gavėjų skaičių, privalomojo draudimo įmokos už asmenis, draudžiamus valstybės lėšomis, pagal jų kontingentą ir skaičių. Jokių papildomų ataskaitų ar dokumentų dėl lėšų išmokų skyrimui, mokėjimui ir pristatymui (administravimui) panaudojimo pateikimas sutartyje ir susitarime nenumatytas.

Valdyba informavo, kad gautas lėšas išmokų administravimui registruoja kaip pajamas ir naudoja įstaigos veiklai finansuoti, nesudariusi atskiros išlaidų sąmatos šioms lėšoms, jokie atskiri administravimui skirtų lėšų panaudojimo apskaitos registrai ar ataskaitos nesudaromi.

Ministerija pasirašydama tokį susitarimą neužtikrino, kad būtų vadovaujamosi Valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų sudarymo ir vykdymo taisyklių reikalavimais – jeigu biudžetinė įstaiga pavedimų lėšas gauna iš valstybės ir savivaldybių biudžetų asignavimų valdytojų, šios lėšos turi būti naudojamos pagal asignavimų valdytojų (lėšų gavėjų) patvirtintą biudžeto išlaidų sąmatą, nurodant lėšų paskirstymą pagal išlaidų ekonominę paskirtį (67 p.) ir įvykdžiusi pavedimą, įstaiga siunčia lėšas davusiam asmeniui ataskaitą (pateikiama biudžeto išlaidų sąmatos vykdymo ataskaita, o lėšas davusiam asmeniui pareikalavus – buhalterinės apskaitos dokumentų, kuriais pagrindžiamas lėšų panaudojimas, sąrašas, kuriame pateikiami lėšas davusio asmens nustatyti duomenys, arba šių dokumentų kopijos) ir grąžina nepanaudotų lėšų likutį, jeigu pavedimo davėjas nenurodo ko kita (68 p.).

Pastebėtina, kad valdyba, atsiskaitydama už valstybės biudžeto lėšų, skirtų išmokų administravimui, panaudojimui, išlaidas nurodė asignavimų valdytojo lėšų, pervedamų nepavaldžioms įstaigoms ir kitiems subjektams pavedimams vykdyti (2.2.1.1.1.31) ekonominės klasifikacijos straipsnyje, nedetalizuodama lėšų panaudojimo pagal išlaidų ekonominę paskirtį, taip pat nepateikė jokių kitų išlaidas pagrindžiančių buhalterinės apskaitos dokumentų kopijų ar jų sąrašo.

Pagal valdybos Biudžeto išlaidų sąmatos įvykdymo 2010-12-31 ataskaitas (formas Nr. 2) nustatyta, kad išmokoms panaudota 266 041,0 tūkst. Lt, jų administravimui 9 633,0 tūkst. Lt. Metų pabaigoje valdyba grąžino 1 543,9 tūkst. Lt nepanaudotų biudžeto asignavimų išmokų mokėjimui, o

išmokų administravimui panaudojo visas planuotas lėšas, todėl, lyginant su faktiškai panaudotomis lėšomis išmokoms, 55,5 tūkst. Lt viršijo nustatytą procentinį dydį.

Atkreipiame dėmesį, kad Valstybinio socialinio draudimo fondo biudžeto sandaros įstatymo²⁸ 14 straipsnio 4 dalyje numatyta, kad, pasibaigus biudžetiniams metams, nepanaudoti valstybės biudžeto asignavimai, skirti fondui įmokoms už valstybės lėšomis draudžiamus asmenis ir išmokoms iš valstybės biudžeto išmokėti, Biudžeto sandaros įstatymo nustatyta tvarka grąžinami į valstybės biudžetą.

Ministerija neužtikrino, kad valdyba gautus biudžeto asignavimus (9 577,5 tūkst. Lt) jos vykdomų priemonių administravimui panaudotų sudarius lėšų naudojimo sąmatą ir už jų panaudojimą atsiskaitytų teisės aktų nustatyta tvarka.

Valdyba, 55,5 tūkst. Lt viršijo išmokų administravimui ministro įsakymu nustatytą procentinį dydį (išmokų administravimui panaudojo visas planuotas lėšas), nepanaudojusi 1 543,9 tūkst. Lt biudžeto asignavimų išmokoms mokėti.

2.3. Dėl jaunimo organizacijoms skirtų lėšų naudojimo ir atsiskaitymo

Jaunimo organizacijos, vykdžiusios jauniems žmonėms skirtus projektus, neatsiskaitė už lėšų panaudojimą, o Jaunimo reikalų departamentas, nesiėmęs priemonių, kad šios organizacijos laiku atsiskaitytų už lėšų panaudojimą, netaikė joms sutartyse numatytų sankcijų ir nepareikalavo grąžinti nepanaudotas lėšas.

Ministerijai pavaldi įstaiga Jaunimo reikalų departamentas, vykdydamas 2.9 programos „Jaunimo politikos įgyvendinimas“ priemonę „Konkurso būdu skirti finansinę paramą jaunimo ir su jaunimu dirbančių organizacijų programoms ir projektams“, su jaunimo organizacijomis, laimėjusiomis konkursus, pasirašė Jaunimo ir su jaunimu dirbančių organizacijų veiklos programų finansavimo sutartis. Sutarčių sąlygose numatyta, kad jaunimo organizacijos ne vėliau kaip iki kito ketvirčio pirmo mėnesio 5 d., o už 2010 metus – iki 2011 m. sausio 5 d. atsiskaito už programų vykdymui skirtas lėšas. Audito metu nustatyta, kad 17 organizacijų nesilaikė šių įsipareigojimų, nes už gautą finansavimą atsiskaitė vėliau, negu numatyta (po 2010 m. sausio 5 d.), be to, vėluodavo teikti ir ketvirtines ataskaitas.

Jaunimo organizacijoms laiku neatsiskaičius už lėšų panaudojimą, Jaunimo reikalų departamentas netaikė sutartyse numatytų sankcijų – nepateikus finansinės ataskaitos laiku stabdomas finansavimas ir inicijuojama sutarties nutraukimo procedūra.

Audito metu nustatėme, kad 2010 m. pabaigoje jaunimo organizacijoms projektams įgyvendinti pervestos lėšos, už kurias neatsiskaityta pateikiant nustatytus dokumentus, sudarė 43,6 tūkst. Lt.

²⁸Lietuvos Respublikos valstybinio socialinio draudimo fondo biudžeto sandaros įstatymas, 2001-10-11 Nr. IX-547.

Jaunimo organizacijų projektų, už kurių vykdymą neatsiskaityta Jaunimo reikalų departamentui, detalizavimas

Jaunimo reikalų departamentas jaunimo organizacijoms pervestas lėšas, už kurias neatsiskaityta, apskaitė kaip išankstinius apmokėjimus (debetinį įsiskolinimą).

2.9 programos „Jaunimo politikos įgyvendinimas“ Debetinio ir kreditinio įsiskolinimo 2010 m. gruodžio 31 d. ataskaitoje (forma Nr. 4) parodytas debetinio įsiskolinimo likutis ataskaitinio laikotarpio pabaigoje 47,1 tūkst. Lt, iš jų 43,6 tūkst. Lt – priemonės „Konkurso būdu skirti finansinę paramą jaunimo ir su jaunimu dirbančių organizacijų programoms ir projektams“ išankstiniai apmokėjimai. Pastebėtina, kad dalis ir po sausio 5 d. pateiktų jaunimo organizacijų dokumentų buvo įtraukta į apskaitą 2010 m., taip sumažinant debetinį įsiskolinimą.

Už priemonės įgyvendinimui 2010 m. gautą finansavimą sutartyje numatytu laiku (iki sausio 5 d.) neatsiskaitė:

- Lietuvos moksleivių sąjunga – 1,6 tūkst. Lt;
- asociacija „Jaunieji liberalcentristai“ – 4,5 tūkst. Lt;
- Vilniaus jaunimo organizacijų sąjunga „Apskritasis stalas“ – 10,8 tūkst. Lt;
- Kauno jaunimo organizacijų sąjunga „Apskritasis stalas“ – 14,5 tūkst. Lt;
- Rokiškio jaunimo organizacijų sąjunga „Apvalus stalas“ – 3,6 tūkst. Lt.

Už praeitus laikotarpius liko neatsiskaičiusios šios jaunimo organizacijos:

- Šilutės „Apskritasis stalas“ – 6,1 tūkst. Lt (finansavimas skirtas 2004 m.);
- Alytaus VJOS „Apskritasis stalas“ – 2,5 tūkst. Lt (finansavimas skirtas 2009 m).

Pastebėtina, kad už 2010 m. gautą finansavimą (35 tūkst. Lt) organizacijos atsiskaitė, lėšų panaudojimą patvirtinančius dokumentus pateikdamos vėliau, negu numatyta. Dvi organizacijos, kurių skolos (8,6 tūkst. Lt) susidarė ankstesniais metais, iki šiol nepateikė lėšų atsiskaitymo dokumentų, todėl, manome, lėšų nepanaudojo.

Jaunimo reikalų departamento vykdomam jaunimo organizacijų finansavimui taikomų Valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų sudarymo ir vykdymo taisyklių²⁹ 79-1.6 ir 79-1.7 punktai nustato, kad „biudžeto lėšų naudojimo sutartyse turi būti numatytas atsiskaitymas asignavimų valdytojui už biudžeto lėšų panaudojimą <...> ir nuostata, kad metams pasibaigus subjektų disponuojamose sąskaitose esančios biudžeto lėšos <...> gražinamos į atitinkamą biudžetą ne vėliau kaip iki sausio 10 dienos“. Jaunimo reikalų departamento direktoriaus patvirtintuose konkursų nuostatuose³⁰ numatyta departamento direktoriaus galimybė inicijuoti anksčiau pervestų lėšų išieškojimą, jeigu jaunimo organizacija nevykdo su departamentu pasirašytų sutarčių įsipareigojimų.

Vadovaudamiesi šiais teisės aktais ir jaunimo organizacijų finansavimo sutarčių nuostatomis, kad lėšos gali būti naudojamos tik išlaidoms, patirtoms iki 2010 m. gruodžio 31 d., dengti, o nepanaudotos lėšos privalo būti gražintos į departamento sąskaitą, Jaunimo reikalų departamentas turėjo pareikalauti iš jaunimo organizacijų sugrąžinti nepanaudotas lėšas, už kurias neatsiskaityta pateikiant reikalaujamus dokumentus.

Ministerijai pavaldi įstaiga Jaunimo reikalų departamentas, pervedęs lėšas jaunimo organizacijoms projektams vykdyti, nepareikalavo, kad šios organizacijos laiku atsiskaitytų už lėšų panaudojimą ir netaikė joms sutartyse numatytų sankcijų, laiku neatsiskaičius už lėšų panaudojimą.

²⁹ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001-05-14 nutarimas Nr. 543 „Dėl Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų sudarymo ir vykdymo taisyklių patvirtinimo“ (su vėlesniais pakeitimais).

³⁰ Jaunimo reikalų departamento direktoriaus 2009-11-13 įsakymais Nr. 2V-139-(1.4) ir 2V-140-(1.4) patvirtinti Jaunimo organizacijų potencialo plėtojimo ir institucinės paramos, Jaunimo veiklos regionuose plėtojimo ir regioninių jaunimo organizacijų tarybų potencialo stiprinimo, Jaunimo koordinacinės veiklos ir jaunimo politikos plėtojimo tikslinės ir Atvirų jaunimo centrų veiklos programų finansavimo 2010 m. konkursų nuostatai.

Jaunimo reikalų departamentas skyrė Lietuvos jaunimo organizacijų tarybai 180 tūkst. Lt finansavimo sutartyje numatytai Jaunimo koordinacinės veiklos ir jaunimo politikos plėtojimo programai įgyvendinti. Atlikę audito procedūras taryboje nustatėme atvejų, kai ji programos vykdymui skirtas lėšas naudojo neekonomiškai ar ne pagal paskirtį, sutartyje nenumatytiems tikslams.

Šios programos lėšų naudojimas reglamentuotas Jaunimo reikalų departamento direktoriaus įsakymu patvirtintais Jaunimo koordinacinės veiklos ir jaunimo politikos plėtojimo tikslinės programos finansavimo 2010 metais konkurso nuostatais³¹, taip pat lėšų naudojimo sąmatoje, pridedamoje prie tarybos ir departamento pasirašytos finansavimo sutarties.

Taryba dalį skirtų biudžeto lėšų (13,2 tūkst. Lt) panaudojo sąmatoje nenumatytiems išlaidoms dengti.

Pastebėjimai dėl sąmatoje nenumatytų išlaidų

Į maitinimo išlaidas įtrauktos sąmatoje nenumatytos išlaidos (2,1 tūkst. Lt) už Padėkos dienos dalyvių vaisių ir maitinimo išlaidos ne renginių dalyviams; kopijavimo, leidybos, pristatymo visuomenei išlaidoms sąmatoje skirta 10,5 tūkst. Lt, o išleista 14,65 tūkst. Lt; į šias išlaidas įtrauktos sąmatoje nenumatytos išlaidos – už katalogą (7,0 tūkst. Lt), tarybos šalikus (3 tūkst. Lt); užrašo graviravimą (0,39 tūkst. Lt); į kitas išlaidas įtrauktos išlaidos už BNS spaudos centro paslaugas (0,7 tūkst. Lt), nenumatytas sąmatoje.

Taryba, prieš naudodama programai skirtas lėšas sąmatoje nenumatytiems išlaidoms, galėjo kreiptis į Jaunimo reikalų departamentą dėl sąmatos pakeitimo, tačiau to nedarė.

Lietuvos jaunimo organizacijų taryba nesilaikė kai kurių finansavimo sutartyje ar programos finansavimo 2010 metais konkurso nuostatuose numatytų reikalavimų – pateikė neišsamius programos dalyvių sąrašus maitinimo ir apgyvendinimo išlaidoms pagrįsti. Pagal pateiktus išlaidas patvirtinančius dokumentus negalėjome nustatyti, už kelių dalyvių ir kelių parų apgyvendinimo ir maitinimo išlaidas buvo apmokėta, todėl negalime patvirtinti, kad asignavimai išlaidoms naudoti ekonomiškiausiu būdu ir kad laikytasi kai kurių programos finansavimo nuostatuose numatytų reikalavimų – maksimalios atitinkamų išlaidų sumos 1 žmogui.

Pastebėjimai dėl lėšų naudojimo maitinimo ir nakvynės išlaidoms

Tarybos finansavimo sutartyje numatyti reikalavimai, kad patyrus maitinimo išlaidas (26 Lt dalyviui) pateikiami programos dalyvių sąrašai, kuriuose turi būti tokie duomenys apie kiekvieną dalyvį: vardas ir pavardė, gimimo metai, el. pašto adresas; kiekvienas dalyvis privalo patvirtinti duomenų teisingumą (tuo pačiu ir dalyvavimą renginyje) savo parašu. Pagal tarybos pateiktus sąrašų komplektus negalėjome įvertinti, kiek dalyvių buvo maitinama 27-ojoje (2010 m. balandžio 17-18 d.) ir 28-ojoje (2010 m. spalio 16-17 d.) asamblėjose, nes pateiktuose sąrašuose yra ne visi dalyvių parašai.

Pagal nuostatų 30.7 punktą renginių dalyviams apgyvendinimo išlaidoms skiriama ne daugiau kaip 50 Lt dalyviui už 1 nakvynę. Audito metu nustatėme atvejų, kai taryba už 28-osios asamblėjos dalyvių apgyvendinimą sumokėjo daugiau, nei numatyta nuostatuose. Pvz., už 1 dalyvio apgyvendinimą mokėta po 180 Lt už 1 nakvynę. B&B „In Astra“ pateiktame prekių (paslaugų) pirkimo-pardavimo kvite nurodyta paslaugos kiekis 7 vnt. po 192 Lt, be to, kvite ar sąskaitoje faktūroje nurodyta, kokiems ir keliems asmenims suteiktos apgyvendinimo paslaugos.

³¹ Jaunimo reikalų departamento direktoriaus 2009-11-13 įsakymas Nr. 2V-139-(1.4).

Taryba dalį skirtų biudžeto lėšų (89,9 tūkst. Lt) panaudojo įstaigos personalo: prezidento, finansininko, regioninių reikalų koordinatoriaus, programų vadovų darbo užmokesčiui mokėti. Pastebėtina, kad asociacijų darbuotojų atlyginimų nustatymas nereglamentuotas teisės aktais, tačiau audito metu nustatėme, kad tarybos prezidentui ir finansininkei mokamas didesnis atlyginimas, lyginant su biudžetinėse įstaigose pagal darbo sutartis dirbančių darbuotojų atlyginimu.

Pastebėjimai dėl darbo užmokesčio dydžio

Tarybos darbuotojui, dirbančiam 8 val. per dieną, nustatytas 3 289,5 Lt mėnesinis atlyginimas (neatskaičius mokesčių). Pagal Vyriausybės 1993-07-08 nutarimu Nr. 511 „Dėl biudžetinių įstaigų ir organizacijų darbuotojų darbo apmokėjimo tvarkos tobulinimo“ nustatytą maksimalų biudžetinės įstaigos analogiškos pareigybės tarnybinio atlyginimo koeficientą, galėtų būti mokamas 1 952 Lt mėnesinis atlyginimas.

Tarybos darbuotojui, dirbančiam 4 val. per dieną, mokamas 1 895 Lt mėnesinis atlyginimas (neatskaičius mokesčių). Vadovaujantis nutarimu, pagal biudžetinės įstaigos analogiškos pareigybės nustatytą maksimalų tarnybinio atlyginimo koeficientą, jam galėtų būti mokamas 1 098 Lt mėnesinis atlyginimas (už pusę etato).

Audito metu nustatėme, kad tarybos veikla finansuojama iš kelių šaltinių – privačių juridinių ir fizinių asmenų paramos, tarptautinių organizacijų lėšų, nario mokesčių, o valstybės biudžeto lėšos sudaro mažesniąją dalį – apie 35 proc. viso tarybos finansavimo per metus (iš jų Jaunimo reikalų departamento finansavimas – 24 proc.). Manome, kad esant tokiam finansavimo šaltinių pasiskirstymui, tarybos administracinio personalo išlaikymo išlaidos neturėtų būti dengiamos tik iš valstybės biudžeto lėšų.

Nustatyti dalykai rodo, kad Jaunimo reikalų departamentas nenustatė pakankamų kontrolės procedūrų, kurios užtikrintų, kad skirtos lėšos būtų tinkamai ir ekonomiškai panaudotos pavedime numatytiems tikslams įgyvendinti.

Lietuvos jaunimo organizacijų taryba, gavusi biudžeto lėšas programai vykdyti, 13,2 tūkst. Lt skirtų asignavimų panaudojo nenumatytiems išlaidoms dengti.

Jaunimo reikalų departamentas neužtikrino ekonomiškam tarybai skirtų lėšų naudojimo programos dalyvių maitinimo ir apgyvendinimo išlaidoms, tarybos administracijos darbuotojų darbo užmokesčio išlaidoms dengti.

3. Kiti pastebėjimai dėl ministerijai pavaldžių įstaigų veiklos

3.1. Dėl pavaldžių įstaigų darbuotojų darbo apmokėjimo

Ministerijai pavaldžių įstaigų: Techninės pagalbos neįgaliesiems centro ir Neįgalumo ir darbingumo nustatymo tarnybos darbuotojai dirba šių įstaigų įgyvendinamuose projektuose pagal terminuotas darbo sutartis, nesuderinus pagrindinio ir papildomo darbo laiko.

Minėtos įstaigos, įgyvendindamos Europos Sąjungos struktūrinių fondų lėšomis finansuojamus projektus („Techninės pagalbos neįgaliesiems centro prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos infrastruktūros plėtra“ ir „Neįgalumo ir darbingumo nustatymo tarnybos ir

teritorinių skyrių infrastruktūros plėtra“), su savo darbuotojais papildomam darbui projekte sudarė terminuotas darbo sutartis. Numatyta, kad įstaigų darbuotojai projekte dirba po 4 valandas per dieną, tačiau jiems nesudaryti individualūs darbo laiko grafikai (nesuderintas pagrindinio ir papildomo darbo laikas). Pastebėtina, kad tiesioginį darbą šie darbuotojai dirba po 8 val. per dieną pagal nustatytą darbo laiko grafiką: tarnyboje nuo 7.30 iki 16.30 val., centre nuo 8.00 iki 16.45 val. Darbo laikas dirbant pagal papildomo darbo sutartis negali sutapti su darbo laiku, atliekant pagrindines darbo funkcijas. Todėl šių įstaigų darbuotojai pagal terminuotas darbo sutartis galėtų dirbti tik po tiesioginio darbo valandų ar poilsio dienomis, nors tai būtų neįmanoma kai kurias pareigas einantiems darbuotojams, atsižvelgiant į darbo projekte specifiką.

Atliekamų funkcijų pagal terminuotas darbo sutartis pavyzdys

Neįgalumo ir darbingumo nustatymo tarnybos direktoriaus pavaduotoja, pagal terminuotą darbo sutartį eidama projekto vadovo pareigas, koordinuoja viešųjų pirkimų vykdymą pagal su Centrine projektų valdymo agentūra suderintą projekto pirkimų planą, bendradarbiauja su projekto paslaugų/prekių tiekėjais, užtikrina kokybišką projekto veiklų įgyvendinimą. Manome, kad didžiąją dalį projekto vadovo pareigybių aprašyme (patvirtinta 2009-07-01 įsakymu Nr. V-73) nustatytų funkcijų įgyvendinti galima bendradarbiaujant su kitais subjektais tik darbo dienos metu, kai turėtų būti vykdomos tiesioginio darbo funkcijos.

Atsižvelgiant į vykdomas funkcijas ir į tai, kad individualūs darbo grafikai papildomai dirbantiems pagal terminuotas darbo sutartis darbuotojams nesudaryti, kyla pagrįstos abejonės, kad dirbančių projekte darbuotojų darbas galėjo būti atliktas tuo pačiu metu, kaip ir pagrindinis, neužtikrinant tinkamo šių darbuotojų funkcijų vykdymo pagal sudarytas darbo sutartis.

Nesant individualių darbo grafikų bei tinkamai nesuderinus pagrindinio ir papildomo darbo laiko, iš audito metu surinktų įrodymų negalime patvirtinti, kad darbo užmokestis Neįgalumo ir darbingumo nustatymo tarnybos ir Techninės pagalbos neįgaliesiems centro darbuotojams, dirbantiems papildomą darbą įgyvendinat projektą, mokamas už faktiškai dirbtą laiką.

Ministerijai pavaldžios įstaigos nustatė ir mokėjo darbo užmokestį pagal valandinį atlygį ir priedus darbuotojams, nesilaikydamos Vyriausybės nutarimo³² reikalavimų.

Jasiuliškių socialinės globos namų direktoriaus įsakymais 2010 m. sausio–rugpjūčio mėn. (kas mėnesį) tiems patiems įstaigos darbuotojams skirti priedai „už gerą darbą“ (nenurodant jokių konkrečių darbų ar užduočių). Taip nesilaikyta Vyriausybės nutarimo Nr. 511, nes priedai darbuotojams gali būti skiriami už aukštą kvalifikaciją, skubių, svarbių ar sudėtingų darbų (užduočių) vykdymą (5.2 punktas), o už labai gerą darbą kalendoriniais metais ar darbuotojų atliktas vienkartinės ypač svarbias užduotis mokama vienkartinė išmoka ir ji gali būti skiriama ne daugiau nei vieną kartą per metus (5.4 punktas). Iš viso 2010 m. išmokėta 320,1 tūkst. Lt šių priedų.

Neįgalumo ir darbingumo nustatymo tarnybos direktoriaus įsakymais visiems projekto³³ darbuotojams paskirti ir mokami 90 proc. priedai už sudėtingą darbą ir svarbių užduočių vykdymą (iš viso 2010 m. išmokėta 59 tūkst. Lt), tačiau minėtuose įsakymuose neapibrėžta, kas projekto įgyvendinimo metu gali būti vertinama kaip sudėtingas darbas ir (ar) kas yra svarbi užduotis, neįvardyti konkretūs darbai ir užduotys, už kurių

³² Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1993-07-08 nutarimas Nr. 511 „Dėl biudžetinių įstaigų ir organizacijų darbuotojų darbo apmokėjimo tvarkos tobulinimo“ (su vėlesniais pakeitimais).

³³ Europos Sąjungos struktūrinių fondų lėšomis finansuojamas projektas „Neįgalumo ir darbingumo nustatymo tarnybos ir teritorinių skyrių infrastruktūros plėtra“.

vykdymą mokamas priedas. Pastebėtina, kad šie priedai skirti ir mokami nuo projekto įgyvendinimo pradžios iki šiol (direktoriaus įsakymai 2009-08-24 Nr. P-190, 2009-12-31 Nr. P-284), t. y. ilgiau nei 1 metus, neatsižvelgiant į darbuotojų darbo rezultatus. Taip nesivadovauta minėto nutarimo 5.2 punktu, kad priedai už sudėtingas ir svarbias užduotis turi būti skiriami nurodant konkretų terminą, bet ne ilgesnį kaip iki kalendorinių metų pabaigos; priedas (priemoka) mažinamas (-a) arba panaikinamas (-a), jeigu pablogėja tų asmenų darbo rezultatai arba jie nevykdo minėtųjų darbų.

Audito metu negalėjome įvertinti, ar Neįgalumo ir darbingumo nustatymo tarnybos darbuotojams priedai iš projekto lėšų skirti esant tinkamam teisiniam pagrindui, už faktiškai atliktas užduotis ar sudėtingą darbą ir už tinkamą laikotarpį, ar Jasiuliškių socialinės globos namų darbuotojams buvo skirti priedai ar vienkartinės išmokos, todėl negalime patvirtinti, kad 379,1 tūkst. Lt asignavimų jiems mokėti (iš jų 320,1 tūkst. Lt – valstybės biudžeto lėšos ir 59 tūkst. Lt Europos Sąjungos struktūrinės paramos lėšos) panaudota teisėtai ir pagrįstai.

Techninės pagalbos neįgaliesiems centro darbuotojų, dirbančių įgyvendinant projektą³⁴ pagal terminuotas darbo sutartis, darbo užmokestis viršijo teisės aktais leistinus dydžius, be to, darbo užmokestis jiems nustatytas fiksuota suma, nesilaikant Vyriausybės nutarimo³⁵ 1 punkto reikalavimų, kad biudžetinių įstaigų ir organizacijų darbuotojų darbas apmokamas taikant koeficientus, kurių pagrindu imama Lietuvos Respublikos Vyriausybės patvirtinta bazinė mėnesinė alga (bazinis valandinis atlygis).

Remiantis Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos išaiškinimu³⁶, biudžetinių įstaigų darbuotojų, dirbančių pagal terminuotas darbo sutartis, darbo apmokėjimo dydžiai neturėtų viršyti minėto Vyriausybės nutarimo atitinkamame priede nustatytų tarnybinių atlyginimų koeficientų dydžių; išimčių taikant šį nutarimą priklausomai nuo darbo užmokesčio lėšų šaltinio nėra numatyta.

Projekto darbuotojams terminuotose darbo sutartyse numatyti valandinių atlygių dydžiai 2-3 kartus viršija valandinius atlygių dydžius, paskaičiuotus pagal minėto Vyriausybės nutarimo patvirtintos tvarkos 1 priede nustatytus maksimalius tarnybinių atlyginimų koeficientų dydžius.

Valandinio atlyginimo dydžio palyginimas

Lentelėje palyginamas faktiškai nustatytas ir mokamas valandinis atlygis projekto darbuotojams su teisės aktais leistinu atlyginimu dydžiu, kuris paskaičiuotas remiantis socialinės apsaugos ir darbo ministro nustatytu³⁷ 2010 m. vidutiniu valandų skaičiumi ir LRV nutarimu³⁸ nustatytais maksimaliais tarnybinių atlyginimų koeficientais.

Pareigybės	Faktiškai mokamas valandinis atlyginis	Leistinas valandinis atlygis pagal LRV nustatytus tarnybinio atlyginimo koeficientus
Projekto vadovas	29,13 Lt	11,57 Lt
Projekto administratorius	28,4 Lt	8,24 Lt

³⁴ Europos Sąjungos struktūrinių fondų lėšomis finansuojamas projektas „Techninės pagalbos neįgaliesiems centro prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos infrastruktūros plėtra“.

³⁵ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1993-07-08 nutarimas Nr. 511.

³⁶ Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos 2007-05-03 raštas Nr. (7.9-53)-SD-4647) „Dėl paklausimo“.

³⁷ Socialinės apsaugos ir darbo ministro 2009-12-24 įsakymas Nr. A1-694 „Dėl metinių darbo dienų koeficientų bei metinių vidutinio mėnesio darbo dienų ir valandų skaičių 2010 metais patvirtinimo“.

³⁸ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1993-07-05 nutarimas Nr. 511, 1 priedas.

Projekto finansininkas	27,97 Lt	13,01 Lt
Viešųjų pirkimų organizatorius	24,28 Lt	8,24 Lt

Palyginimui: Vyriausybės nutarimu leistiną valandinio atlyginimo dydį apskaičiuojame remdamiesi atitinkamoms pareigybėms nustatytu maksimaliu tarnybinio atlyginimo koeficientu, neįskaitant priedų ar priemonių, kurie turėtų būti skiriami nurodant konkretų pagrindą ir terminą, kuriam jie skiriami, o ne nustatomi kartu su pagrindiniu atlyginimu.

Techninės pagalbos neįgaliesiems centro darbuotojams nustatytas ir mokėtas darbo užmokestis pagal terminuotas darbo sutartis viršijo teisės aktais leistinus dydžius, todėl negalime patvirtinti, kad dalis iš 121,5 tūkst. Lt Europos Sąjungos struktūrinės paramos projekto lėšų darbo užmokesčiui mokėti 2010 m. panaudotos teisėtai.

Nustatyti atvejai, kai Jasiuliškių socialinės globos namų darbuotojams mokėti priedai už funkcijų, numatytų jų pareigybių aprašymuose vykdymą ir už darbus, kuriuos pagal pareigybių aprašymus turėtų atlikti kiti darbuotojai, tikrinamu laikotarpiu ėję numatytas pareigas.

Direktorius 2010 m. spalio 19 d. įsakymu Nr. P-59 socialiniam darbuotojui nustatytas 60 proc. tarnybinio atlyginimo dydžio priedas už globos namų gyventojų mokymą pinti iš vytelių dienos užimtumo centre „Ažuolas“ ir dirbinių iš vytelių gamybą, nors socialinio darbuotojo pareigybės aprašyme numatyta, kad socialinis darbuotojas ugdo globos namų gyventojų socialinius, higieninius ir darbinius įgūdžius dirbant grupėse ar individualiai.

2010 m. spalio 19 d. įsakymu Nr. P-59 laikotarpiui nuo 2010-10-01 iki 2010-12-31 (3 mėnesiams), socialinio darbuotojo padėjėjui skirtas 35 proc. tarnybinio atlyginimo priedas už kapinių tvarkymą ir fizinio lavinimo užsiėmimų pravedimą globos namų gyventojams, nors kapinių tvarkymas pavestas globos namų kiemsargiui.

Dviem virėjoms (vyr. virėjai ir virėjos) tuo pačiu direktoriaus įsakymu skirtas 60 proc. tarnybinio atlyginimo priedas už pagalbą globos namų gyventojams, savarankiškai gaminantiems maistą. Auditorių nuomone, pagalba savarankiškai ruošiant maistą priskirtina socialinių, darbinių įgūdžių ugdymui, šios funkcijos numatytos socialinių darbuotojų pareigybių aprašymuose.

Iš viso pagal šiuos įsakymus priedams mokėti 2010 m. panaudota 8,5 tūkst. Lt.

Pavaldžioje įstaigoje Jasiuliškių socialinės globos namuose mokėti priedai darbuotojams už funkcijų, numatytų jų pareigybių aprašymuose atlikimą ir už darbus, kuriuos atlikti nustatyta kitų darbuotojų pareigybių aprašymuose, todėl negalime patvirtinti, kad 8,5 tūkst. Lt valstybės biudžeto lėšų skirtų darbo užmokesčiui mokėti panaudotos už papildomai atliekamus darbus.

3.2. Dėl išmokų iš Vaikų išlaikymo fondo administravimo

Audito metu nustatėme, kad teisės aktuose ar kituose dokumentuose nenumatyta pareiškėjų, gaunančių išmokas iš Vaikų išlaikymo fondo, atsakomybė ar sankcijos už laiku nepateiktą informaciją, svarbią išmokų iš Vaikų išlaikymo fondo nustatymui ir mokėjimui.

Ministerijai pavaldi įstaiga Vaikų išlaikymo fondo administracija pareiškėjų prašymu moka jiems išmokas vaikų išlaikymui, vadovaudamasi Vaikų išlaikymo fondo įstatymu³⁹.

Pagal Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos patvirtinto Išmokų iš Vaikų išlaikymo fondo mokėjimo tvarkos aprašo⁴⁰ 9 punktą, atsiradus aplinkybėms, turinčioms įtakos fondo išmokos

³⁹ Lietuvos Respublikos vaikų išlaikymo fondo įstatymas, 2006-12-19 Nr. X-987.

mokėjimui, pareiškėjas raštu apie pasikeitimus privalo informuoti Vaikų išlaikymo fondo administraciją ne vėliau kaip per 3 darbo dienas nuo tos dienos, kurią sužinojo ar turėjo sužinoti apie šių aplinkybių atsiradimą. Nustatėme atvejų, kai pareiškėjai pavėluotai teikė papildomą informaciją apie gautas pajamas iš skolininkų ir kitas aplinkybes, turinčias įtakos šių išmokų mokėjimui. Dėl to, kad pareiškėjai informaciją apie naujas aplinkybes pateikia nesilaikydami nustatytų terminų, išmokos turi būti perskaičiuojamos net už kelis praėjusius mėnesius, taip pat atsiranda rizika, kad permokėtos sumos pareiškėjams gali būti nesusigražintos. Aprašo 11 punkte nustatyta, kad dėl pareiškėjo kaltės permokėta ir negražinta Fondo išmokų suma išskaičiuojama Vaikų išlaikymo fondo administracijos direktoriaus ar jo įgalioto valstybės tarnautojo sprendimu, iš pareiškėjui priklausančių fondo išmokų išskaitant ne daugiau kaip 20 procentų per mėnesį mokėtinos sumos tol, kol permokėta suma gražinama. Jei Fondo išmokos mokėjimas pareiškėjui nutraukiamas, o permokėta išmokos suma neišskaičiuota, likęs įsiskolinimas išieškomas įstatymų nustatyta tvarka. Pastebėtina, kad teisės aktuose pareiškėjų atsakomybė už laiku nepateiktą informaciją nenumatyta, taip pat nesuteikiama galimybė fondo administracijai efektyviau susigražinti lėšas, išskaitant didesnę sumą iš mokėtinų išmokų, todėl permokėtos sumos pareiškėjams nuolat auga. Pagal buhalterinės apskaitos duomenis 2010-12-31 permokėtos sumos pareiškėjams sudarė 222 tūkst. Lt. Per 2010 metus permokėtos sumos pareiškėjams padidėjo 149,5 tūkst. Lt.

Pareiškėjui laiku nepranešus informacijos apie pasikeitusias aplinkybes, turinčias įtakos išmokos iš Vaikų išlaikymo fondo mokėjimui, didėja šių išmokų administravimo išlaidos, taip pat iškyla rizika, kad, neturint šios informacijos permokėtos sumos bus nesusigražintos iš pareiškėjų. Pagal šiuo metu egzistuojančią tvarką Vaikų išlaikymo fondo administracija negali efektyviai susigražinti pareiškėjams permokėtų sumų.

4. Pastebėjimai dėl Užimtumo fondo

Socialinės apsaugos ir darbo ministerija suplanavo deficitinį Užimtumo fondą, nesilaikydama teisės aktų nuostatų, po to patikslino šio fondo sąmatą, numatydama joje didesnes Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos pervedamas nedarbo socialinio draudimo lėšas nei patvirtinta Valstybinio socialinio draudimo fondo biudžeto 2010 metų rodiklių patvirtinimo įstatyme ir pareikalavo iš valdybos faktiškai pervesti Užimtumo fondui daugiau nei Valstybinio socialinio draudimo fondo biudžetas faktiškai gavo nedarbo socialinio draudimo įmokų.

Užimtumo rėmimo įstatymo⁴¹ 38 straipsnio 1 dalies 1 punkte nustatyta, kad Užimtumo fondo piniginių lėšų pagrindą sudaro nedarbo socialinio draudimo lėšos pagal Valstybinio socialinio

⁴⁰ Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos 2007-12-11 įsakymas Nr. A1-356 „Dėl teisės aktų, numatytų Lietuvos Respublikos vaikų išlaikymo fondo įstatyme, patvirtinimo“.

⁴¹ Lietuvos Respublikos užimtumo rėmimo įstatymas, 2006-06-15 Nr. X-694.

draudimo biudžeto rodiklių patvirtinimo įstatyme patvirtintą lėšų dydį ir įmokų tarifą šiai draudimo rūšiai. Valstybinio socialinio draudimo fondo biudžeto 2010 metų rodiklių patvirtinimo įstatyme⁴² patvirtintos 256 341 tūkst. Lt išlaidos nedarbo socialiniam draudimui.

Socialinės apsaugos ir darbo ministras įsakymu⁴³ patvirtino bendrąją Užimtumo fondo 2010 metų lėšų sąmatą. Joje patvirtintos Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos pervedamos nedarbo socialinio draudimo lėšos (Užimtumo fondo pajamos) – 256 341 tūkst. Lt, išlaidos nedarbo socialinio draudimo išmokoms – 340 000 tūkst. Lt. Pirminėje fondo 2010 metų lėšų sąmatoje suplanuotas 184 148,1 tūkst. Lt deficitas. Atkreipiame dėmesį, kad teisės aktuose, kurie reglamentuoja Užimtumo fondo sudarymą ir vykdymą, nėra numatyta galimybė tvirtinti fondo deficitą, taip pat nėra nustatyti fondo deficito padengimo būdai.

Užimtumo fondo sąmata 2010 metais ministro įsakymais buvo kelis kartus patikslinta. Paskutinėje fondo sąmatos redakcijoje⁴⁴ patvirtintos Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos pervedamos nedarbo socialinio draudimo lėšos – 489 058 tūkst. Lt, t.y. 232 717 tūkst. Lt daugiau nei numatyta Valstybinio socialinio draudimo fondo (VSDF) biudžeto 2010 metų rodiklių patvirtinimo įstatyme⁴⁵. Pažymėtina, kad ministro įsakymais buvo tikslinamos Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos pervedamos nedarbo socialinio draudimo lėšos į Užimtumo fondą, tačiau VSDF biudžeto 2010 metų rodiklių patvirtinimo įstatyme nebuvo pakeitimų dėl nedarbo socialinio draudimo lėšų, pervedamų į Užimtumo fondą, sumos.

Valstybinio socialinio draudimo fondo valdyba, finansuodama faktinį Užimtumo fondo lėšų poreikį 2010 m., nedarbo socialiniam draudimui ministerijai pervedė 491,8 mln. Lt – 235,5 mln. Lt, arba 91,9 proc., daugiau, negu suplanuota VSDF biudžeto 2010 metų rodiklių patvirtinimo įstatyme, ir 2,8 mln. daugiau, nei numatyta ministro patvirtintoje paskutinėje Užimtumo fondo sąmatos redakcijoje. Tuo tarpu faktiškai gauta šiai draudimo rūšiai įmokų suma – 268,4 mln. Lt. Valstybinio socialinio draudimo fondo biudžete pervedamos nedarbo socialiniam draudimo lėšos į Užimtumo fondą yra 223,4 mln. Lt. didesnės už šios draudimo rūšies įmokas.

Pastebėtina, kad toks Užimtumo fondo finansavimas iš VSDF biudžeto pagal fondo lėšų poreikį, viršijant gautas nedarbo socialinio draudimo įmokas, neatitinka Užimtumo rėmimo įstatymo⁴⁶, kuriame nustatyta, kad, pasibaigus ketvirčiui, nedarbo socialinio draudimo įmokos perskaičiuojamos pagal Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos ataskaitoje nurodytas faktiškai gautas draudėjų įmokas, papildomai apskaičiuotos sumos pervedamos kartu su kito ketvirčio nedarbo socialinio draudimo lėšomis, o permokėtos sumos atimamos iš kito ketvirčio nedarbo socialinio draudimo lėšų.

⁴² 2009-12-09 Nr. XI-538.

⁴³ Socialinės apsaugos ir darbo ministro 2010-03-25 įsakymas Nr. A1-116 „Dėl Užimtumo fondo sąmatų patvirtinimo“.

⁴⁴ Socialinės apsaugos ir darbo ministro 2010-12-13 įsakymas Nr. A1-599 „Dėl Užimtumo fondo sąmatų patvirtinimo“.

⁴⁵ 2009-12-09 Nr. XI-538 (su vėlesniais pakeitimais).

⁴⁶ Lietuvos Respublikos užimtumo rėmimo įstatymas (2006-06-15 Nr. X-694), 38 str. 2 d.

Valstybės kontrolės raštu⁴⁷ informuota apie šiuos teisės aktų neatitikimus dėl įmokų į Užimtumo fondą, ministerija ėmėsi priemonių, inicijuodama teisės aktų pakeitimus, tačiau iki šiol Seimui nepateikti tvirtinti Užimtumo rėmimo ir Nedarbo socialinio draudimo įstatymų projektai, kuriuose būtų išspręsta Užimtumo fondo deficito dengimo problema.

Socialinės apsaugos ir darbo ministro įsakymu pirminėje Užimtumo fondo sąmatoje suplanuotas fondo deficitas, nors teisės aktai nenumatė galimybės tvirtinti Užimtumo fondo deficitą. Patikslintoje sąmatoje patvirtintos 232,7 mln. Lt didesnės valdybos pervedamos nedarbo socialinio draudimo lėšos nei Valstybinio socialinio draudimo fondo biudžeto 2010 metų rodiklių patvirtinimo įstatymu patvirtinti rodikliai. Ministro įsakymais patikslintas Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos pervedamų nedarbo socialinio draudimo lėšų į Užimtumo fondą dydis, neatsižvelgiant į tai, kad VSDF biudžeto 2010 metų rodiklių patvirtinimo įstatyme nebuvo pakeitimų dėl nedarbo socialinio draudimo lėšų, pervedamų į Užimtumo fondą, sumos. Ministerijai patikslinus sąmatą ir nurodžius iš VSDF biudžeto pervesti nedarbo socialinio draudimo įmokas pagal Užimtumo fondo poreikį, subalansuotas Užimtumo fondas, tačiau tokiu būdu VSDF biudžetas panaudojo 223,4 mln. Lt daugiau lėšų nedarbo socialinio draudimo finansavimui nei gavo šios draudimo rūšies įmokų.

5. Vidaus kontrolės sistemos įvertinimas

Atlikus audito procedūras nustatyta, kad Socialinės apsaugos ir darbo ministerijoje vidaus kontrolės sistema sukurta taip, kad užtikrintų pagrindinius jai keliamus tikslus, atsižvelgiant į vidaus kontrolės tikslą, veiklos riziką, vidaus kontrolės pastovumą ir jos atlikimo sąnaudas, apskaitos ir informacinę sistemą, turto apsaugos būklę ir kitus vidaus kontrolės kriterijus. Yra sukurtos pagrindinės vidaus kontrolės procedūros, tačiau nustatyti reikšmingi vidaus kontrolės trūkumai pavedimams vykdyti ir kitiems subjektams finansuoti skirtų lėšų naudojimo teisėtumo ir atsiskaitymo už jas srityje.

Audito metu nustatėme lėšų planavimo vidaus kontrolės sistemos trūkumą, nes didelė konkrečioms programų priemonėms vykdyti suplanuotų asignavimų dalis buvo ne panaudota joms vykdyti, o perskirstyta kitoms priemonėms įgyvendinti. Tokiu būdu ministerija pavaldžioms įstaigoms metų pabaigoje skyrė nemažą dalį lėšų šių įstaigų vykdomoms priemonėms.

Nustatėme atvejų kai pavaldžios įstaigos, norėdamos panaudoti metų pabaigoje skirtus asignavimus, organizavo pirkimus neskelbiamų derybų būdu, motyvuodamos tuo, kad pirkimą būtina atlikti ypač skubiai dėl įvykio, kurio perkančioji organizacija (pavaldi įstaiga) negalėjo

⁴⁷ Valstybės kontrolės 2010-12-15 raštas Nr. S-(10-1722)-2666 „Dėl vidaus kontrolės vertinimo“.

numatyti, kai tokio pirkimo neįmanoma atlikti atviro, riboto konkurso ar skelbiamų derybų būdais Viešųjų pirkimų įstatymo⁴⁸ numatytais terminais.

Pirkimų neskelbiamų derybų būdu ir Viešųjų pirkimų tarnybos atlikto šio pirkimo vertinimo pavyzdys

Techninės pagalbos neįgaliesiems centras 2010 m. pabaigoje organizavo pirkimus neskelbiamų derybų būdu techninės pagalbos neįgaliesiems priemonėms įsigyti. Pirkimų vertė – 2,7 mln. Lt.

Viešųjų pirkimų tarnyba, įvertinusi minėtą pirkimą (Viešųjų pirkimų tarnybos 2011-02-03 raštas Nr. 4S-387 „Dėl viešojo pirkimo įvertinimo“), konstatavo, kad pirkimų būdas – neskelbiamos derybos – pasirinktas nepažeidžiant Viešųjų pirkimų įstatymo. Tačiau, įvertinusi pirkimo dokumentus ir pirkimo procedūras, nustatė tam tikrus Viešųjų pirkimų įstatymo pažeidimus:

- Pirkimo sąlygose nustatyta kad jei nebus pateiktas nė vienas pasiūlymas atskiroms dalims prekes pristatyti iki 2010-12-27, bus vykdomos pakartotinos derybos (antras derybų etapas) dėl prekių pristatymo laiko iki 2011-01-30. Tai neužtikrina įstatymo 3 straipsnio 1 dalyje įtvirtinto skaidrumo principo laikymosi – jei nebūtų pateiktas nė vienas pirkimo dokumentų reikalavimus atitinkantis pasiūlymas, perkančioji organizacija turėtų vykdyti naują viešąjį pirkimą, o ne pakartotinas derybas.

- Pirkimo sąlygose nustatyti reikalavimai, jog vežimėliai turi būti patogūs manevruoti, lengvai sulankstomi ir transportuojami, pažeidžia įstatymo 24 straipsnio 7 dalies nuostatas, kad pirkimo dokumentai turi būti tikslūs, aiškūs be dviprasmybių.

- Centro viešųjų pirkimų komisija, 2010 m. lapkričio 19 d. posėdyje (protokolo Nr. G7-58) įvertinusi pasiūlymų atitiktį pirkimo dokumentams nutarė, kad UAB „Taneta“ pasiūlymas ketvirtajai pirkimo daliai (vaikiškas palydovo valdomas vežimėlis nuo 1150 mm iki 1350 mm ūgio) tolesnėse pirkimo procedūrose nedalyvauja, nes neatitinka pirkimo sąlygose nustatytų reikalavimų. Tarnyba konstatavo, kad perkančioji organizacija šį pasiūlymą vertino ne pagal pirkimo dokumentuose nustatytus vertinimo kriterijus ir tvarką, todėl pažeidė įstatymo 39 straipsnio 7 dalies nuostatas.

- Komisija, posėdyje išnaginėjusi UAB „Taneta“ 2010-11-19 pretenziją Nr. 243, neišdėstė jokių konkrečių argumentų dėl pretenzijoje nurodytų aplinkybių, o tik patvirtino 2010 m. lapkričio 19 d. komisijos posėdyje (protokolo Nr. G7-58) nurodytus trūkumus ir nekeitė tame posėdyje priimto sprendimo. Tuo perkančioji organizacija pažeidė Įstatymo 94¹ straipsnio 3 dalies nuostatas, kad perkančioji organizacija privalo išnagrinėti pretenziją ir priimti motyvuotą sprendimą.

Tarnybos vertinimo metu buvo nustatyti ir kiti įstatymo pažeidimai.

Metų pabaigoje skiriant neplanuotas lėšas pavaldžioms įstaigoms, sudaroma galimybė vykdyti pirkimus neskelbiamų derybų būdu. Manome, kad pirkimų vykdymas ypatingos skubos tvarka gali lemti Viešųjų pirkimų įstatymo pažeidimus ar neracionalų lėšų naudojimą, nes perkant mažesnius prekių kiekius ar numatant trumpą terminą prekėms pristatyti, tiekėjai gali pasiūlyti tas pačias prekes didesnėmis kainomis, nei įprastų pirkimų metu.

Manome, kad esančių kontrolės procedūrų nepakanka ir pavaldžių įstaigų apskaitos ir finansinių ataskaitų kontrolės srityje, nes nustatytos klaidos pavaldžioms įstaigoms tvarkant apskaitą, sudarant biudžeto vykdymo ataskaitas, be to, kai kuriose pavaldžiose įstaigose nebaigtos diegti apskaitos informacinės sistemos, iki galo nesuvesti 2010 m. apskaitos registrai. Nustatyti vidaus kontrolės sistemos trūkumai ir teisės aktų pažeidimai rodo, kad vidaus kontrolės sistema ministerijoje veikė nepatikimai, todėl ji vertinama kaip patenkinama.

⁴⁸ Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymas, 1996-08-13 Nr. I-1491, su vėlesniais pakeitimais.

6. Rekomendacijos

Socialinės apsaugos ir darbo ministerija ir jai pavaldžios įstaigos dėl audito metu nustatytų neatitikimų ir teiktų rekomendacijų buvo informuotos raštais (žr. 3 priedą).

Ministerija po ataskaitos projekto pateikimo įvykdė jame nurodytas rekomendacijas: 2012–2014 m. strateginiame veiklos plano projekte asignavimuose Europos socialinio fondo agentūrai išskyrė išlaidas darbo užmokesčiui ir turtui; sutartyje numatė Europos socialinio fondo agentūros atsiskaitymą už panaudotas lėšas; ėmėsi priemonių, kad pavaldžios įstaigos ištaisytų nustatytas klaidas. Atsižvelgdami į ataskaitoje nurodytus dalykus ir ištaisytas klaidas po ataskaitos projekto pateikimo, rekomenduojame:

- ministro įsakymuose ir jų pagrindų sudaromose lėšų naudojimo sutartyse su savivaldybėmis numatyti nuostatas, įpareigojančias savivaldybes išmokų administravimui panaudoti ne didesnę lėšų sumą nei nustatytas procentas nuo faktiškai išmokoms panaudotų lėšų, o administravimui skirtas lėšas, viršijančias faktiškai išmokoms panaudotų lėšų atitinkamą dalį, grąžinti į biudžetą (ataskaitos 2.1 poskyris, 13–16 psl.);

- imtis priemonių, kad Valstybinio socialinio draudimo fondo valdyba grąžintų į valstybės biudžetą išmokų administravimui 2010 metais panaudotas valstybės biudžeto lėšas (ataskaitos 2.2 poskyris, 16–18 psl.);

- patikslinti lėšų skyrimo Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybai sutartį, joje nustatant tinkamą atsiskaitymą už išmokų administravimui panaudotas lėšas (ataskaitos 2.2 poskyris, 16–18 psl.);

- kartu su Vaikų išlaikymo fondo administracija inicijuoti teisės aktų pakeitimus, numatančius pareiškėjų, gaunančių išmokas vaikų išlaikymui, atsakomybę už laiku nepateiktą informaciją, svarbią išmokų iš Vaikų išlaikymo fondo nustatymui ir mokėjimui arba numatyti kitas priemones, užtikrinančias efektyvesnę šiems pareiškėjams permokėtų lėšų susigrąžinimo procesą (ataskaitos 3.2 poskyris, 25–26 psl.);

- stebėti pavaldžioms įstaigoms pateiktų valstybinio audito rekomendacijų įgyvendinimą (ataskaitos 1.2 poskyris, 11–13 psl., 2.1 poskyris, 18–21 psl., 2.3 poskyris, 22–26 psl.).

Šios rekomendacijos, nurodant jų įgyvendinimo terminą, pateiktos ir rekomendacijų įgyvendinimo plane (žr. 4 priedą). Pavaldžioms įstaigoms raštuose pateiktos, tačiau iki šiol neįgyvendintos rekomendacijos taip pat nurodytos minėtame rekomendacijų įgyvendinimo plane.

L. e. p. 1-ojo audito departamento direktorius

Laimonas Čiakas

1-ojo audito departamento vyr. valstybinė auditorė

Gražina Blaškevičienė

PRIEDAI

Valstybinio audito ataskaitos
 „Dėl Socialinės apsaugos ir darbo
 ministerijoje atlikto finansinio
 (teisėtumo) audito rezultatų“
 1 priedas

Savivaldybių administracijų, negražinusių išmokoms vaikams administruoti skirtų lėšų, sąrašas ir sumos

Eil. Nr.	Savivaldybės administracija	Suma, Lt
1	Šiaulių m.	64 643
2	Kauno r.	30 385
3	Panevėžio m.	15 187
4	Panevėžio r.	14 231
5	Druskininkų	13 470
6	Utenos r.	9 125
7	Klaipėdos r.	7 224
8	Alytaus m.	7 161
9	Zarasų r.	6 385
10	Telšių r.	5 974
11	Palangos m.	5 056
12	Tauragės r.	4 381
13	Šiaulių r.	4 322
14	Ignalinos r.	4 072
15	Vilkaviškio r.	4 017
16	Pagėgių	3 799
17	Kazlų Rūdos	3 627
18	Rietavo	2 372
19	Rokiškio	1 681
20	Šalčininkų r.	1 518
21	Marijampolės	1 496
22	Klaipėdos m.	1 385
23	Elektrėnų	1 243
24	Kaišiadorių r.	1 110
25	Kretingos r.	977
26	Prienų r.	756
27	Neringos	715
28	Širvintų r.	653
29	Kalvarijos	473
30	Pakruojo r.	318
31	Trakų r.	312
32	Anykščių r.	98
33	Biržų r.	83
34	Visagino	41
Iš viso:		218 290

Valstybinio audito ataskaitos
„Dėl Socialinės apsaugos ir darbo
ministerijoje atlikto finansinio
(teisėtumo) audito rezultatų“
2 priedas

Savivaldybių administracijų, negražinusių valstybinėms šalpos išmokoms administruoti skirtų lėšų, sąrašas ir sumos

Eil. Nr.	Savivaldybės administracija	Suma, Lt
1	Zarasų r.	4 655
2	Kretingos r.	1 374
3	Anykščių r.	1 336
4	Vilkaviškio r.	1 149
5	Telšių r.	1 114
6	Druskininkų.	1 057
7	Šiaulių r.	962
8	Kalvarijos.	767
9	Širvintų r.	640
10	Neringos	232
	Iš viso:	13 286

Valstybinio audito ataskaitos
 „Dėl Socialinės apsaugos ir darbo
 ministerijoje atlikto finansinio
 (teisėtumo) audito rezultatų“
 3 priedas

Raštai Socialinės apsaugos ir darbo ministerijai ir pavaldžioms įstaigoms

Eil. Nr.	Įstaiga	Antraštė	Registracijos data	Dokumento numeris
1.	Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerija	Dėl vidaus kontrolės vertinimo	2010-12-15	Nr. S-(10-1722)-2666
2.	Neįgalumo ir darbingumo nustatymo tarnyba	Dėl audito metu nustatytų klaidų, pažeidimų ir neatitikimų	2011-05-12	Nr. S-(10-1722)-1025
3.	Socialinių paslaugų priežiūros departamentas	Dėl audito metu nustatytų klaidų, pažeidimų ir neatitikimų	2011-05-12	Nr. S-(10-1722)-1021
4.	Techninės pagalbos neįgaliesiems centras	Dėl audito metu nustatytų klaidų, pažeidimų ir neatitikimų	2011-05-12	Nr. S-(10-1722)-1026
5.	Vaikų išlaikymo fondo administracija	Dėl audito metu nustatytų klaidų, pažeidimų ir neatitikimų	2011-05-12	Nr. S-(10-1722)-1020
6.	Jaunimo reikalų departamentas	Dėl audito metu nustatytų klaidų, pažeidimų ir neatitikimų	2011-05-12	Nr. S-(10-1722)-1022
7.	Jasiuliškių socialinės globos namai	Dėl audito metu nustatytų klaidų, pažeidimų ir neatitikimų	2011-05-12	Nr. S-(10-1722)-1023
8.	Lietuvos jaunimo organizacijų taryba	Dėl audito metu nustatytų klaidų, pažeidimų ir neatitikimų	2011-05-12	Nr. S-(10-1722)-1024

Valstybinio audito ataskaitos
 „Dėl Socialinės apsaugos ir darbo
 ministerijoje atlikto finansinio
 (teisėtumo) audito rezultatų“
 4 priedas

Rekomendacijų įgyvendinimo planas

Eil. Nr.	Rekomendacija	Subjektas, kuriam pateikta rekomendacija	Veiksmas / Priemonės / Komentarai	Rekomendacijos įgyvendinimo terminas (data)
1	2	3	4	5
1.	Europos socialinio fondo agentūros veiklai planuoti asignavimus, reikalaujant pateikti jų poreikį patvirtinančius dokumentus, ir skirti juos pagal ekonominės klasifikacijos straipsnius.	Socialinės apsaugos ir darbo ministerijai	Europos socialinio fondo agentūra pateikė valstybės biudžeto lėšų poreikį 2012-2014 m. pagal ekonomines kvalifikacijos straipsnius ir skaičiavimus. Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos 2012-2014 m. strateginio veiklos plano projekte asignavimuose Agentūrai išskirtos išlaidos darbo užmokesčiui ir turtui. Atkreiptinas dėmesys, kad planuojant lėšas 2010 ir 2011 m. Agentūra pateikdavo lėšų poreikį pagal atskiras išlaidas.	Rekomendacija įgyvendinta
2.	Europos socialinio fondo agentūros veiklos finansavimo sutartyje nustatyti pakankamą atsiskaitymą už panaudotas lėšas, siekiant įsitikinti tinkamu jų panaudojimu.	Socialinės apsaugos ir darbo ministerijai	2011 m. sutartyje jau numatyta	Rekomendacija įgyvendinta
3.	Imtis priemonių, kad Valstybinio socialinio draudimo fondo valdyba grąžintų į valstybės biudžetą išmokų administravimui 2010 metais panaudotas valstybės biudžeto lėšas.	Socialinės apsaugos ir darbo ministerijai	Parengti raštą Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybai dėl lėšų grąžinimo ministerijai ir lėšas grąžinti į valstybės biudžetą	2011 m. II ketv.
4.	Patikslinti lėšų skyrimo Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybai sutartį, joje nustatant tinkamą atsiskaitymą už išmokų administravimui panaudotas lėšas.	Socialinės apsaugos ir darbo ministerijai	Patikslinti Valstybės biudžeto lėšų pervedimo ir panaudojimo sutartį (2010-12-28 Nr. D4-244/F1-0-164), atsižvelgiant į Valstybės kontrolės rekomendacijas	2011 m. II ketv.
5.	Inicijuoti teisės aktų pakeitimus, numatančius pareiškėjų, gaunančių išmokas vaikų išlaikymui, atsakomybę už laiku nepateiktą informaciją, svarbią išmokų iš Vaikų išlaikymo fondo nustatymui ir mokėjimui arba numatyti kitas priemones, užtikrinančias efektyvesnę šiems pareiškėjams permokėtų lėšų susigrąžinimo procesą.	Socialinės apsaugos ir darbo ministerijai, Vaikų išlaikymo fondo administracijai	Socialinės apsaugos ir darbo ministerija rengia Vaikų išlaikymo fondo įstatymo (Žin., 2006, Nr.144-5464) pakeitimo įstatymo projektą, kuriame numato įtvirtinti nuostatas, įpareigojančias pareiškėjus periodiškai teikti antstolio pažymas apie priteistų lėšų	2011 m. IV ketv.

Eil. Nr.	Rekomendacija	Subjektas, kuriam pateikta rekomendacija	Veiksmas / Priemonės / Komentarai	Rekomendacijos įgyvendinimo terminas (data)
			vaikui išlaikyti mokėjimą, o taip pat nuostatas, padedančias užtikrinti efektyvesnį išmokėtų išmokų išieškojimo iš skolininkų bei permokėtų lėšų susigrąžinimo procesą.	
6.	Nustatyti pavaldžioms įstaigoms informacijos apie rekomendacijų įvykdymą pateikimo terminus ir stebėti pateiktų valstybinio audito rekomendacijų įgyvendinimą.	Socialinės apsaugos ir darbo ministerijai	Žiūrėti p. 8–17	2012 m. I ketv.
7.	Ministro įsakymuose ir jų pagrindu sudaromose lėšų naudojimo sutartyse su savivaldybėmis numatyti nuostatas, įpareigojančias savivaldybes išmokų administravimui panaudoti ne didesnę lėšų sumą nei nustatytas procentas nuo faktiškai išmokoms panaudotų lėšų, o administravimui skirtas lėšas, viršijančias faktiškai išmokoms panaudotų lėšų atitinkamą dalį, grąžinti į biudžetą.	Socialinės apsaugos ir darbo ministerijai Socialinių paslaugų priežiūros departamentui	Socialinių paslaugų priežiūros departamentas neturi teisinio pagrindo keisti Valstybės biudžeto lėšų naudojimo sutartis su savivaldybėmis, nes Išmokų vaikams įstatymo 4 straipsnyje ir Valstybinių šalpos išmokų 4 straipsnyje nustatyta, kad išmokoms administruoti lėšos skiriamos (proc.) priklausomai nuo joms mokėti skirtų lėšų.	---
8.	Atlikti su ilgalaikiu turtu susijusių sąskaitų koregavimą ir tinkamai sukomplektuoti ilgalaikio turto vienetus	Neįgalumo ir darbingumo nustatymo tarnybai	Atlikti su ilgalaikiu turtu susijusių sąskaitų koregavimą ir tinkamai sukomplektuoti ilgalaikio turto vienetus.	Iki 2011-05-31
9.	Parengti tvarką, kurioje būtų nustatytos priedų darbuotojams, dirbantiems papildomą darbą pagal terminuotas darbo sutartis, skyrimo sąlygos, atitinkančios teisės aktų reikalavimus.	Neįgalumo ir darbingumo nustatymo tarnybai	Patikslinti Neįgalumo ir darbingumo nustatymo tarnybos direktoriaus 2006-07-17 įsakymu Nr. V-44 „Dėl Priemokų ir priedų Neįgalumo ir darbingumo nustatymo tarnybos prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos tarnautojams ir darbuotojams mokėjimo tvarkos aprašo patvirtinimo“ (kartu su 2010-02-17 įsakymu Nr. V-17) patvirtinto tvarkos aprašo nuostatas.	2011 m. II ketv.
10.	Biudžetinių įstaigų darbuotojams, dirbantiems papildomą darbą pagal terminuotas darbo sutartis, sudaryti individualius darbo laiko grafikus.	Neįgalumo ir darbingumo nustatymo tarnybai, Techninės pagalbos neįgaliesiems	Biudžetinių įstaigų darbuotojams, dirbantiems papildomą darbą pagal terminuotas darbo sutartis, sudaryti individualius darbo laiko grafikus.	2011 m. II ketv.

Eil. Nr.	Rekomendacija	Subjektas, kuriam pateikta rekomendacija	Veiksmas / Priemonės / Komentarai	Rekomendacijos įgyvendinimo terminas (data)
		centrai		
11.	Peržiūrėti projekte dirbančių darbuotojų darbo užmokestį, nustatant jiems darbo užmokesčio dydį, vadovaujantis Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1993 m. liepos 8 d. nutarimu Nr. 511 „Dėl biudžetinių įstaigų ir organizacijų darbuotojų darbo apmokėjimo tvarkos tobulinimo“ patvirtintais tarnybinio atlyginimo koeficientais.	Techninės pagalbos neįgaliesiems centrai	Peržiūrėti projekte dirbančių darbuotojų darbo užmokestį, nustatant jiems darbo užmokesčio dydį, vadovaujantis Vyriausybės 1993 m. liepos 8 d. nutarimu Nr. 511 „Dėl biudžetinių įstaigų ir organizacijų darbuotojų darbo apmokėjimo tvarkos tobulinimo“ patvirtintais tarnybinio atlyginimo koeficientais	2011 m. II ketv.
12.	Apskaitos registruose ir ataskaitose nurodyti įsipareigojimus neįgaliesiems sumokėti kompensacijas už jų įsigytas techninės pagalbos priemones.	Techninės pagalbos neįgaliesiems centrai	Nuo 2011 metų pradžios apskaitoje registruojami įsipareigojimai	Rekomendacija įgyvendinta
13.	Imtis priemonių, kad jaunimo organizacijos, gavusios finansavimą iš 2.9 programos „Jaunimo politikos įgyvendinimas“, laiku atsiskaitytų už panaudotas lėšas, o ne pagal paskirtį panaudotas ar nepanaudotas lėšas grąžintų į valstybės biudžetą.	Jaunimo reikalų departamentui	Jaunimo reikalų departamento prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos direktorius įpareigotas teisės aktų nustatyta tvarka išieškoti iš jaunimo organizacijų ne pagal paskirtį panaudotas joms skirtas valstybės biudžeto lėšas ir imtis priemonių, užtikrinančių, kad jaunimo organizacijoms skirtos lėšos būtų naudojamos pagal paskirtį.	2011 m. III ketv.
14.	Peržiūrėti ilgalaikiam turtui taikomus nusidėvėjimo normatyvus ir perskaičiuoti nusidėvėjimo bei amortizacijos sąnaudas	Jasiuliškių socialinės globos namams	Ilgalaikio turto nusidėvėjimo ir amortizacijos normatyvai peržiūrėti ir nuo 2011-05-01 pakeisti laikantis Jasiuliškių socialinės globos namų direktoriaus 2009-12-31 įsakymu Nr. V-137 patvirtintų Ilgalaikio turto nusidėvėjimo normatyvų ir perskaičiuotos nusidėvėjimo ir amortizacijos sąnaudos. Procedūrinio kabineto baldai buvo apskaitomi sąskaitoje 1208301 „Kitos biuro įrangos įsigijimo savikaina“ ir taikytas nusidėvėjimo normatyvas - 6,5 metų. 2011 m. gegužės 16d. šie baldai iš sąskaitos 1208301 perkelti į sąskaitą 1208101 „Baldų įsigijimo	2011-05-31

Eil. Nr.	Rekomendacija	Subjektas, kuriam pateikta rekomendacija	Veiksmas / Priemonės / Komentarai	Rekomendacijos įgyvendinimo terminas (data)
			savikaina“ ir skaičiuojant ilgalaikio turto gegužės mėn. nusidėvėjimą, bus taikomas nusidėvėjimo normatyvas – 7,5 metų.	
15.	Sąskaitas už katilinės nuomą išrašyti vadovaujantis Buhalterinės apskaitos įstatymu ir pajamas apskaityti pagal VSAFAS reikalavimus	Jasiuliškių socialinės globos namams	Sąskaitos už katilinės nuomą nuo 2011 m. birželio 1 d. bus išrašomos kas mėnesį vadovaujantis Buhalterinės apskaitos įstatymu, o pajamos bus registruojamos pagal 10-ojo VSAFAS „Kitos pajamos“ 9 punkto reikalavimus.	2011-06-01
16.	Peržiūrėti gyvenamųjų patalpų nuomos sutartis ir atsisakyti įstaigai ekonomiškai nenaudingų įsipareigojimų	Jasiuliškių socialinės globos namams	Peržiūrėti gyvenamųjų patalpų nuomos sutartis ir atsisakyti įstaigai ekonomiškai nenaudingų įsipareigojimų. Parengti Jasiuliškių socialinės globos namų direktoriaus 2011-05-16 įsakymai: Nr. V-49 „Dėl gyvenamųjų patalpų nuomos sutarties pakeitimo“ Nr. V-50 „Dėl kompensavimo už nuomojamųjų gyvenamųjų patalpų būklės pagerinimą panaikinimo“. Administracija kreipėsi 2011-05-16 žodžiu ir 2011-05-17 raštu į VĮ Valstybės turto fondą dėl nekilnojamojo turto perdavimo. Dėl turto perdavimo buvo išsiųstas 2007-03-26 raštas Ukmergės r. merui „Dėl sutikimo perduoti nekilnojamąjį turtą“, 2008-04-22 raštas Vilniaus apskrities viršininko administracijos Turto valdymo skyriui „Dėl tarpininkavimo perduodant nekilnojamą turtą“. Tik 2009-02-05 raštu Ukmergės rajono savivaldybės administracija mus informavo, kad taryba nepriėmė sprendimo dėl mūsų pasiūlymo perimti gyvenamąsias patalpas ir rajono savivaldybei stingant lėšų turimo turto priežiūrai, atsisako perimti nekilnojamąjį turtą.	2012 m. I ketv.

